

BÉCSI NAPLÓ

XXXIV. ÉVFOLYAM 1. SZÁM
2013. JANUÁR–FEBRUÁR
MEGJELENIK 2 HAVONTA
ÁRA: 2,- Euro
Erscheinungsort Wien
Österreichische Post AG •
02Z032898 M P. b. b.
VERLAGPOSTAMT 1010 WIEN

TANÍTVA TANULUNK

(Tudósítónktól) A magyarországi oktatási rendszer válságban van. Talán egy közhely sem igaz annyira napjainkban Magyarországon, mint ez. A rendszer átalakítása, amelyhez az előző kormányok nem mertek hozzáfogni, napirendre került. A diákok tüntettek, a szakszervezetek tárgyaltak, az átalakítás folyik tovább. Az előző kormányt még ellenzéki pozícióból kritizáló Hoffmann Rózsa, aki jelenleg az Emberi Erőforrások Minisztériumának oktatásért felelős államtitkára, 2008-ban így foglalta össze a tennivalókat:

„*A mai oktatáspolitikai az esélyegyenlőség hangoztatásával, de annak értelmezése nélkül, a saját céljaival ellentétes intézkedéseket hoz rendre, gondolkodik itt az iskolabezárásokra, az osztálylétszám megnövelésére és még sok minden egyébre. Szűrőköt, kommunisztikus ideák látszanak felvillanni az elképzelésekben... Egy országot fejleszteni csak a közoktatás színvonalának emelésével lehet. Szaktudással, kiváló pedagógusokkal, szigorúan ellenőrzött pénzfelhasználással... A szakképzés, a művészet- és egészségpedagógia, a nyelvoktatás színvonalának emelése mellett valódi megoldásokra lesz szükség az esélyegyenlőség megteremtésében, és újra ki kell nyitni a falvakban a bezárt kisiskolákat. Ismét az embert, és nem a pénzt, a gépeket, az infrastruktúrát kell az oktatás középpontjába állítani.*”

Érthető, hogy a fizetésemelést utoljára a Medgyessy-kormánytól kapott, és a gyakori változásoktól elcsigázott tanárok várakozással tekintettek a 2010-ben hivatalba lépő új kormány tevékenysége elé. Kezdetben a várakozások – úgy tűnt – nem is voltak alaptalanok. Az előző kormány által megszüntetett osztályzás visszaállítása, a tanárok védelmét célzó intézkedések azt sugallták, hogy az oktatási vertikum megindult egy folyamatos, nyugodt változás irányába. A köznevelési törvény vitája azonban hamarosan más irányba terelte a közvélemény figyelmét.

Kisebbszökeknöktől eltekintve, januártól 2670 iskola fenntartását vette át az önkormányzatoktól az állam. Az iskolákban így sajátos társbérlet alakult ki: míg az oktatással kapcsolatos kiadásokat és a tanárok bérét az állam állja, addig az épület működtetését és a technikai dolgozókat az önkormányzatok fizetik. Az állami fenntartást a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ koordinálja a járásokban kinevezett tankezelő igazgatókon keresztül. Bevezetésre kerül a mindennapos testnevelés, 16 évre csökken a tankötelezettség életkor-határa. A törvény legtöbb újítását a 2013/14-es tanévben vezetik be: az általános iskolákban 16 óráig szerveznek foglalkozásokat, és az ún. pedagógus életpályamoddellel együtt emelnék a tanárok fizetését, egyúttal változna munkaidő-számításuk is. A szakszer-

vezetek a tankötelezettség korhatárának leszállítása, a gyermeklétszám csökkenése, a felső tagozatok összevonása és a szakképzési rendszer átalakítása miatt elbocsátásoktól félnek.

Az átszervezés pénzügyi megtakarítással nem jár: a megtakarításoknál messze nagyobb költségeket vonz magával a mindennapos testnevelés bevezetése, főként, ha a testneveléshez tornaterem is szükséges, illetve a pedagógus-béremelés, amit a kormány az ország gazdasági állapotától tett függővé, és egyelőre elhalasztott. Az egyszerűség kedvéért megjegyezzük, hogy 20 év munkaviszony után egy középiskolai tanár kb. nettó 120 000 Ft-ot (kb. 400 Euro-t) keres, így sokan kénytelenek másodállást vállalni. Diákokat korrepetálnak, árut pakolnak Tesco áruházakban, vállalkoznak stb. Összességében a rendszer gyakori módosítása és a tanárok egzisztenciális bizonytalansága eleve szinte lehetetlenné teszi a nyugodt oktató-nevelő munkát.

Az ellenzéki kritikák a köznevelési törvénnyel szemben egyre élesebb hangot ütöttek meg. A törvénytervezet szerint nem maradhatott volna meg olyan iskola, ahol nincs párhuzamos osztály. Ezt a szakaszt ugyan kivették a törvényből, de nem biztos, hogy a későbbiekben nem fogják megkísérelni bevezetését – hangzottak az ellenzéki felvetések. Nyilván az állam finanszírozási képességének határai fogják megszabni, hány iskolát kell a jövőben bezárni. A másik, rendkívül vitatott téma a pedagógusok kötelező óraszámá volt. A törvény szerint 32 óra felett az intézményvezető rendelkezik, 22–26 órát kell a tanítással tölteni, de a 26 és 32 között elrendelhető helyettesítés vagy felügyelet. Így nehéz kiszámítani a szükséges pedagógus létszámot. A szintén bevezetés előtt álló szakfelügyeleti rendszer, amelyet 1985-ben azért töröltek el, hogy a tanácsok irányítási funkcióját mérsékeljék, most ismét bevezetésre kerül. A tanárok munkájának szakmai támogatása kétség kívül fontos feladat. A kritikusok szerint viszont a tanárok munkáját értékelő szakfelügyelet korlátozhatja az oktatás szabadságát, beleszóllhat a tanárok bérezésébe, súlyosabb esetben akár a munkaviszony megszüntetését is kezdeményezheti.

A felsőoktatásban főként az államilag finanszírozott szakok kérdése, illetve a forráskivonás kavart hullámokat. Az egyetemek élére kinevezendő kancellárokkal lényegében megszűnne az egyetemi autonómia és jelentősen csökkenne a rektorok hatásköre. A kormány ezzel magyarázza a Magyar Rektori Konferencia közleményét, amely elutasította a kormány tervezett reformlépéseit. Kétségtelen, hogy az előző kormány által megkezdett, elönytelen beruházások korrigálására szükség van. A rektorok szerint azonban

elfogadhatatlan, hogy öt év alatt 40%-kal csökkent az egyetemek és a főiskolák állami támogatása, miközben a GDP körülbelül változatlan szinten maradt. Az első-sorban fiskális szempontoknak alárendelt elképzelések meglátásuk szerint nem szolgálják a felsőoktatás minőségi javítását, a munkaerőpiac által preferált szakterületek támogatását, ráadásul figyelmen kívül hagyják, a családok anyagi teherbíró képességét, és kívándorlásra ösztönzik a fiatalokat.

„Megbocsáthatatlanul félrevezetik a döntéshozókat és a magyar családokat – olvashatjuk a rektori konferencia állásfoglalásában –, akik azt állítják, hogy a felsőoktatás tömegével bocsátja ki a használhatatlan diplomákat olyan szakokon, amelyekre nincsen kereslet a munkaerőpiacon. Ezzel szemben bármilyen diplomásnak többször nagyobb az elhelyezkedési esélye, mint az alacsonyabb képzettségűeknek. A diplomásoknak magasabb az elérhető keresete és az általuk befizetett adóból nagyobb az állam bevétele.”

A hallgatók főként az ún. hallgatói szerződések, illetve az államilag támogatott szakok számának csökkentése, továbbá a forráskivonás ellen léptek fel. A kormányt meglepték a hallgatói tüntetések, karácsony előtt szinte naponta változott az oktatási tárcá álláspontja: lesznek keretszámok – nem lesznek, lesz pont-határ – nem lesz pont-határ stb. A hallgatói szerződések azt céloznák, hogy az állami költségvetésből finanszírozott hallgatók ne külföldön kamatoztassák tudásukat. A cél méltányolható, ugyanakkor szemben áll a jelenleg érvényes uniós normákkal (pl. munkaerő szabad áramlása) és az orvosokat és ápolónőket kivéve számos szakon értelmetlennek tűnik. Igen nehéz lenne megmagyarázni például, hogy a magyar – könyvtár szakos hallgatók tömegei mit keresnek külföldön.

A diákok érdekvédelmi szervezete végül megállapodott a kormánnyal, hasonlóan a szakszervezetek több-

ségéhez. Bár a kormány az első helyen jelentkezők 10-20 százalékának ígért ingyenes helyet a korábban fizetőssé tett 16 szakon (pl. jog, kommunikáció, andragógia stb.), a magas ponthatárok miatt valószínűleg ennél jóval kevesebben tanulhatnak állami támogatással. Az illetékes miniszter által megállapított ponthatárok ugyanis rendre jelentősen meghaladják a legerősebb intézmények korábbi ponthatárait. Az állami ösztöndíjas helyek valószínűleg egy-két nagyobb intézményben koncentrálódnak a későbbiekben. A szakszervezetek a pedagógus álláshelyek megőrzésével kapcsolatban kaptak biztosítékokat. A cél, a felsőoktatás átalakítása, a kormány álláspontja szerint továbbra sem változott.

Amiről a vitában kevesebb szó esik, az a tanítás színvonalának drasztikus zuhanása a kilencvenes évek végétől kezdődően. Tetézte ezt a felsőoktatásba felvett hallgatók számának ugrásszerű növekedése, az ún. bolognai-rendszerre való áttérés 2005-ben, a hallgatói érdekképviseltek átalakulása, és számos további körülmény is. A hallgatói érdekképviseltek fontos és értékes részét képezik az egyetemi életnek, de túlzott befolyásuk az oktatók előmenetelére, egyáltalán állásuk megtartásába olyan mértékű lett, ami már az oktatás színvonalát veszélyezteti. A kormányzat kommunikációs ellencsapásai ostorozták ugyan a szűk évtizeden át vezetőként tevékenykedő hallgatói kádereket, de azonosításuk az elégedetlen és tüntető egyetemi hallgatók többségével nem volt szerencsés. Összességében a kormány sikeresen birkózott meg a decemberi válsággal, az átalakítást folytatja, ugyanakkor a növekvő forráskivonás és az ezzel együtt járó társadalompolitikai következmények, mindenekelött a közép-osztály esetleges megroppanásának veszélye, továbbra is súlyos kihívások elé állítják az oktatáspolitikai irányítóit. Hiába, amint tudjuk: „Docendo discimus.”

Magyarság és európaiság kettőssége

Új esztendőben, új szívvel, hangzik az egyik katolikus egyházi ének. Természetesen nem a másvallásúak, netán a vallástalanok bosszúságára, hanem egyszerűen azért, mert mélysegesen vall az újrakezdésről, amihez új szívvelre van szükség. Ez egyszerűen készséget és felkészültséget jelent: legyünk képesek mérlegelni mindazt, amiben és amiért élünk. Vajon útnak nevezhető-e az az állapot, amiben vagyunk? Hol tartunk jelenleg és hova akarunk jutni?

A globalizáció és a lokalizáció ellentétpárjával kezdenénk: a megszokottból a világéretű bizonytalanságba tokolott krízist, válsághelyzetet ismerjük el mérvadónak, vagy beérjük a megszokottal, kipróbálttal, ami végsőfokon mégis egyfajta elégedetlenséggel, rossz közérzettel tölti el az embert? Az egyikből kinőtünk, vagy legalábbis kinővőben vagyunk belőle, a másik parttalan és felmérhetetlen. Senki sem tudja, hova és főként miért. Nemde túlhaladt kategóriákkal van dolgunk, amik nem alkalmasak emberi mivoltunk otthonos berendezésére a természetes kettősség jegyében. Mert amíg az egyik oldalon otthon akarunk lenni kicsire méretezett világunkban, a másikon mindig el kíváncozunk, többre vágyakozunk. Esztelenség lenne bármelyiket elutasítani, kiiktatni, sokkal inkább a kettő szintézisének, kiegyenlítésének jegyében helyes berendezkednünk.

Emberközlelő szemléldőve számunkra a magyarság és európaiság örökség, amiben nem csupán éltünk, de egyben életcélként is igazítottuk hozzá az évszázadokat. Szemlélet kérdése: vajon a honfoglalók csupán éhségérzetből kerekedtek fel és kerestek maguknak,

de egyúttal utódaiknak is lakható földet, vagy netán mégis többre vágytak, még akkor is, ha erre vonatkozóan a vérszerződés hagyományának megőrzésén kívül nem akadhatunk semmiféle szándéknyilatkozatra? Látszatra veszélyesen merész lépés volt, mégsem hanyagolhatók el a lélektani elemek: a nem egyszer tudat alatt ható szándék.

Lényegében az életképességre utalhatnánk, ami nem kizárólag annyit jelent, hogyan, miként találjuk fel magunkat a pillanatnyi helyzetben, hanem – és itt kell kellő súllyal utalnunk a válsághelyzetekre – hogyan, milyen mértékben tudunk megbirkózni a kihívásokkal. Ezen a ponton kell keresnünk a lelki együtt-hatókat, amiket válságos helyzetek hoznak bennünk felszínre. Mi van a tarsolyunkban? A válságok leküzdésekor válik nyilvánvalóvá: milyen tartalékokkal rendelkezünk, mi rejlik bennünk.

Ilyenkor, az új esztendőbe lépve nem árt elgondolkoznunk afelől, amit magunk mögött hagytunk. József Attila zseniálisan mondta ki Eszmélet című versében:

*Csak ami nincs, annak van bokra,
csak ami lesz, az a virág,
ami van, széthull darabokra.*

Szorongást, rossz közérzetet hagytunk magunk mögött, ill. cipelünk magunkkal. Most ez a kihívás: hogyan tudjuk áthidalni? Építőanyag-e, vagy értékelen törmelék? Ha nem akarjuk, hogy tovább sodródjunk, valamin meg kell kapaszkodnunk. Megkapaszkodni csakis abban tudunk, ami a miénk, vagy legalábbis magunkévá

Folytatás a 3. oldalon

A horvátok többsége ellenzi...

„Meg kell újítani az 1976-os népcsoport-törvényt”... „Egy megfelelő és korszerű népcsoport-törvényre van szükség”... „Le kell bontani a népcsoportjogot egyesületi szintre”... „Kreisky és Robak óta ez a legerőteljesebb pártpolitikai követelés”.

Az említett jelmondatok példázzák a 2012 második felében a Szövetségi Kancellária alkotmányügyi osztálya által bemutatott új népcsoporttörvény tervezetét. Még Martin Ivancsics - a Burgenlandi Horvát Kultúr- és Dokumentációs Központ, jelenleg (a forgószínpad gyakorlati szinten) egyben ismét a horvát népcsoporttanács elnöke mérvadóan közreműködött a tervezet létrejöttében és Marjan Sturm (saját bevallása szerint ő volt a kezdeményező, megj. szerk.) – a Szlovén Szervezetek Központi Szövetsége részéről alapjában véve elfogadják és örvendetesnek tartják az új tervezetet, a független horvát egyesületek és szervezetek többsége Burgenlandban és Bécsben egyaránt elutasítja ezt.

A tervezet nem mélyreható, általánosságban inkább rosszabbít a helyzeten, mindamellett – az emberi jogok alapján – a legkisebb mértékben sem felel meg az európai népcsoportjog követelményeinek és előírásainak. A népcsoportjog emberi jog, mint olyan nem osztható és még kevésbé függ akármilyen többségtől.

Míg az Osztrák Szociáldemokrata Párthoz közelálló három tanácselnök – a horvát, a szlovén és a roma-szinti – nagyban keresi a Szövetségi Kancellária hivatalnokaival az együttműködést, a horvát egyesületek és szervezetek többsége távolságtartó magatartást tanúsítanak. A cseh és a szlovák népcsoport csak

érintőlegesen foglalkozik az új népcsoporttörvény javaslattal.

Az egyeztető bizottságban résztvevő tizenkét horvát egyesület és szervezet egyértelműen elutasítja a tervezetet és további egyeztetést, ill. a tárgyalások újrafelvételét követeli. A tervezet kidolgozásánál nem vonták be az egyesületeket és szervezeteket valamint nem vették figyelembe vagy csak nagyon kis mértékben ezek előterjesztéseit. Kifogásolják, hogy egyáltalán nem, vagy legalábbis nem kellő mértékben vonták be őket a tervezet kidolgozásába, ill. javaslataik alig vagy egyáltalán nem részesültek figyelemben. Abból indulnak ki, hogy az új népcsoporttörvény már nem lesz idén az őszi választások témája, és továbbra is számítanak jelentős bel- és külföldi alkotmányjogászok támogatására, akik igen kritikus, sőt részben megsemmisítő véleményt nyilvánítottak ki.

Alig képzelhető el, hogy a horvát egyesületek és szervezetek képviselői az új törvénytervezetről belátható időn belül meg fogják változtatni negatív véleményüket. Tehát abból indulhatunk ki, hogy újra vitára kell bocsátani az egész kérdést, netán arra a felismerésre jutva, hogy az 1976. évi népcsoporttörvény még mindig jobb, mint a tervezett új. „Minek még inkább elrontani valamit, ami amúgy sem volt tökéletes”, hangzik a horvát népcsoport alaphangja, de nem csupán a néppártok és a zöldekhez, hanem még szociáldemokratákhoz is közelálló oldalról.

TYRAN PETER

Szerző a Hrvatske Novine c. hetilap főszerkesztője, a horvát egyesületek koordinációs bizottságának vezetője.

Ismét a Pazmaneumban

Mióta **Varga János** személyében új rektora van a *Collegium Pazmanianum*nak, falait ugyan továbbra sem papnövendékek töltik meg, de annál inkább új arculatot mutat a Pázmány Péter esztergomi érsek által alapított intézmény, amely 1623-ban kezdte meg működését, tehát az idén éppen 390 éves. Immár két éve heti rendszerességgel szombatonként ismét van a Pazmaneumban vasárnapra szóló, előesti szentmise, amiről a magyar lelkestség hivatalos honlapján a mai napig nincsen információ, csakúgy mint a patinás bécsi magyar intézményről magáról, vagy az itt tartott rendezvényekről. Ezekről a KMEM program-összesítőjén túl a Pazmanium honlapján lehet tájékozódni: www.pazmanium.katolikus.hu.

Varga János egyházi feladatai mellett egyre gyakrabban hívja – többségében vallásos témájú – kulturális rendezvényekre az érdeklődőket, akiknek növekvő számán megmutatkozik az igény új, más összetételű szellemi-kulturális tevékenység iránt. A

tavalyi Mindszenty megemlékezések, szoboravatás, egy-egy komoly vagy könnyűzenei hangverseny után az idén mindjárt vízkeresztkor **Újévkedő koncertre** került sor, ezúttal is telt házzal. A műsor első felében a **Bajza Hang-Kör** lépett fel **Háray Ferencné** vezényletével Budapestről, majd a Pázmáneumban lakó diákok kamarazenei blokkja következett, végül a nemrégén a Pázmáneumban alakult **Cantus Arcis** énekegyüttes** mutatkozott be **Dombó Dániel** vezetésével.

A fentiek mellett a Központi Szövetséggel 2012-ben közösen megtartott 1956-os megemlékezés arra vall, hogy a Collegium Pazmanianum bekapcsolódásával határozottan részt kíván venni a bécsi magyar szellemi-kulturális élet alakításában.

Január 6-án a tapok után is ítvéle nagy sikerű rendezvény végén **Szalay-Bobrovniczky Vince** nagykövet családias légkörben osztotta meg a jelenlévőkkel újévi gondolatait.

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk 2002. júniusi beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat – a Bécsi Napló 2012/6. számában közzétett 74.431,01 euró összeg 2013. január 20-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

BEHRING Beatrix	10,—	BALOG Pál	20,—	KECSKÉS Illés	20,—
ALBERT A.E.	20,—	PASSI Mag. Maja	30,—	AUMÜLLER Dr. Péter	15,—
KOTTAN Susanne	20,—	TELEKY Univ.Prof. Dr. Béla	50,—	NAGY Tibor	20,—
SIMONFFY Erika	15,—	SZEREMLEY Edith	20,—	ALBERT Dr. Lajos	25,—
GYENGE Edith	10,—	HAMMERLE Edith	15,—	ÁGOSTON József	40,—
PRIKLER, Dipl.Ing.,		ARANY Gertrude	7,—	CSOKNYAI Wilma	25,—
Pál u. Mag. Jolande	30,—	NAGY George	10,—	GOMBÁR Rozália	20,—
KULMANN Adir., Reg.rat. Ernő	20,—	PIROSKA Ing. Ferenc	20,—	KÁNTÁS Stefan	30,—
PONGRÁCZ Vilmos	20,—	TIMAFFY Emőke	20,—	PLATTHY György	10,—
MUSZKA László	10,—	TICHY Gertrud	30,—	VERÉB, Mag. Ilona	15,—
JENEY Dr. József	30,—	SZABÓ Nóra	20,—	CSEBITS Ignaz	30,—
MILETTTS Georg és		KRISTON Ferenc	10,—	SZABÓ DI. Barna	10,—
MILETTTS RADU Ingrid	20,—	CSOERSZ Lajosné	10,—	KRAETSCHMER-KORNIS Katalin	15,—
LAURINGER Wilhelm	30,—	DÉNES Sándor és Mária	15,—	UMLAUFF Dr. Julius	10,—
RADULY Dr. Etelka u. Ferenc	25,—	BAZSO Dipl. Ing. Ferenc	20,—	nn.	30,—
UDVARI Katalin	30,—	NÉMETH Dipl.Ing. Nándor	20,—	PATKA Etele és PATKA Dr. Erika	50,—
VADON Dr. Mária	50,—	KAISER Dr. Josef	20,—	PALOTAI Dr. Tamás	40,—
FÁY Susanne	30,—	BARKI Éva	20,—	TAKÁTS Izabella és Ernella	40,—
KÖVES Zsuzsanna	100,—	NÉMETH Dr. Balázs	15,—	ARÁNYI-ASCHNER Georg	15,—
CZIFRA János	20,—	ILONA-STÜBERL	25,—	ZIMICS Ing. Julia	25,—
ADORJÁN István	30,—	VADÁSZ Gabriel	10,—	LISZKA Kristóf	30,—
GYÖRGY Dipl.Ing. Béla	30,—	KIPROV Dr. Hajnal	20,—	KIRÁLY Dr. László	10,—
BARNA Dr. József	50,—	MIHOCZY Dr. László	20,—	GUTHY László	15,—
KOLLER Ildikó	20,—	BÓDI Dr. h.c. Ferenc	30,—	KOSZMOVSZKY Mária	20,—
PERLAKY Mária	14,—	MÁTHÉ Edit	20,—	BEZZEGH Dipl.Ing. Ferenc	15,—
CZINGRÁBER Aladár	100,—	KARAL Viola	10,—	VARGHA Tamás	11,—
VENCSER Dr. László	50,—	GÖSSL Dr. Irén	50,—	GERZSENYI Enikő	10,—
TORNYAY Erzsébet	10,—	CSORDÁSS Dr. Ádám	20,—	CSONGVAI Mária	20,—
RUDÁN Dr. Péter	100,—	egy. tanár	100,—	PUSZTAY Dipl.Oec. Csaba	30,—
				ÖSSZESEN:	2.077,00

A támogatások eddig befolyt teljes összege 76.508,01 euró.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, mely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a „Bécsi Magyar Iskolának” is otthonul szolgál.

Deák Ernő elnök,

Albert László főtítkár,

Kántás János pénztáros

További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Paltz 1, Bankleitzahl/Bankirányítószám 60000, Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731 – IBAN AT55 6000 0000 0725 5731 – BIC OPSKATWW

A Napló postája

A keresztény egyházak együttműködése az összmagyarság érdekében

Pátkai Róbertnek a Bécsi Napló 2012. november-decemberi számában megjelent tanulmánya már a címeben jelzi vezérgondolatát. E gondolatnak a fontos tanulmányban eszméi és történelmi távlatú kidolgozásáért – bizonyára sok más olvasóval együtt – köszönetet mondok. Ilyen gondolatgazdag írást követő olvasólevélnek rövidnek illik lennie: 1969-ben az akkoriban kibontakozott európai ökumenikus mozgalomban alakult Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem szellemében és alapszabálya szerint egyaránt ökumenikus elkötelezettségű. Erről tanúskodnak a mai napig éves konferenciái és kötet sorozata is. Előadók és szerzőink között találjuk a Pátkai Róbert által jogal méltatott személyiségeket, Békés Gellértet és Vajta Vilmost.

Az idén májusban Elzászban *Többnyelvűség – belső gazdagodás* címmel tartandó akadémiai napjainkon az ökumenikus gondolkodás is jelen lesz.

BALLA BALINT

A népcsoportok támogatása a 2013. évben

Az idei ausztriai szövetségi költségvetés 3,544.000 euróban határozza meg az elismert népcsoportok támogatásának teljes összegét.

E keret felosztása a következő:

szlovén népcsoport 1,161.700 (32,78%);

horvát népcsoport 1,110.600 (31,34%);

magyar népcsoport 429.500 (12,12%);

cseh népcsoport 382.100 (10,79%);

szlovák népcsoport 79.800 (2,25%);

roma népcsoport 380.000 (10,72%) euró.

A múlt évihez viszonyítva nem állt elő változás. A magyar népcsoportokhoz tartozó egyesületek 2013. február 12-ig nyújthatják be támogatási kérelmeiket a Kancelláriánál.

Barátai a Verőfénynek, versünnepre hívunk!

Versmondó vetélkedőnk tizennyolc éves korához közeledik. „Nagykorúsodása” alkalmából **hívunk és várunk** rá mindenkit, aki a szép verseket kedveli, akit az irodalom megérített.

2007-ben megújult, akkor a Verőfény nevet kapta, életre hívott új vonása pedig az lett, hogy az önként választott művek mellett korosztályonként kötelező versrészletekkel egészült ki a Bécsi Magyar Iskola irodalmi vetélkedője. A kötelező és szabadon választott rész kettőssége és egyseje a jelentkezők teljesítményének jobb összehasonlíthatóságát segítette elő.

A kijelölt idézetek egy-egy évfordulós költő művei voltak. Első évben Áprily Lajosra emlékeztünk, aki a „Verőfény”-nyel, versmondó napunk jelégével ajándékozott meg. Azóta több költő életműre igyekeztünk e rövid részletekkel mind a fiatalság, mind a szülők figyelmét fölhívni. A költők sorát Ady Endrével, Kányádi Sándorral, Weöres Sándorral, Babits Mihállyal, majd Juhász Gyulával folytattuk.

Hogy a hagyománnyá növekvő szokás megmaradjon, és hogy megint újabb költőre irányíthassuk a felnővő nemzedék figyelmét, az idei évben a száz éve született alkotók közül Jékely Zoltánra esett a választás. De csupán azért, mert a másik költőnagyság, Weöres Sándor sorai pár évvel ezelőtt már megszólaltak a Verőfényben.

Jékely irodalmár családba született 1913 áprilisában. Áprily Lajos fia, a 20. század egyik legnagyobb, méltánytalanul nagy csendbe fojtott költője. Verseik, regények, filmforgatókönyvek, műfordítások sorát kellene felsorolni, ha életművét akarnánk bemutatni. Tornai József írta róla még a múlt század harmadik harmadában:

„Verseiben éppúgy él *Hargita, mint a Tabán, Budapest, mint Kolozsvár, Kalotaszeg, mint a Duna*

Balassi-kardok megáldása Bécsben

Magyar kardokat áldottak meg Bécsben január 25-én. Az idei Balassi-misé a Szt. István székesegyházban tartották. Az ünnepélyes nagymiséért Ágidi J. Zsifkovics kismartoni megyés püspök, Toni Faber, a dóm plébánosa, Pál László püspöki vikárius, Varga János, a Collegium Pazmanianum rektora és Vencser László, az Ausztriai Idegennyelvű Katolikus Lelkészségek Országos Igazgatóságának vezetője közreműködésével Kiss-Rigó László Szeged-csanádi megyéspüspök celebrálta. Az istentiszteleten Balassi-emlékéremmel – Rieger Tibor M. S. mesterdíjas szobrászművész alkotásával – tüntették ki a burgenlandi magyarok lelki főlemeléséért tevékenykedő

Megjegyzések Szabó A. Ferenc cikkéhez

(Bécsi Napló 2012. november–decemberi szám)

1. Teljesen helyes a szerző megállapítása, hogy a ketős állampolgárság kontraproduktív, t.i. ez az értelmiségiek elvándorolásához vezet. Ahol pedig eltűnik az értelmiség, ott a kisebbség is eltűnik hamarosan.

2. Teljesen helyes a szerző megjegyzése, hogy az autonómia csak ott célravezető, hol a kisebbség egy tömbben él (Dél-Tirol). Erdélyben a magyarságnak csak 1/3-a él a Székelyföldön. Autonómia valószínűleg a 2/3-ad elvesztésével járna.

3. Igaza van a szerzőnek, hogy a magyar kormány politikája a határokon kívüli magyarok felé a belpolitika és pártpolitika tükörképe. Ez ahhoz vezet, hogy a magyar pártok a kisebbségben szétszakadnak és egymás ellen küzdenek.

4. A szerző a szlovákiai példa alapján rámutat arra, hogy a kisebbségnek bele kell helyezkednie a többség gondolatmenetébe, hogy megértse annak motivációját. Ez persze nem jelenti azt, hogy azt jóvá is kell hagyni. Ez vonatkozik a sérelmekre is, mert Trianonnak van elődje is, mely a 19. századra megy vissza.

5. A népcsoport jövője a tudásban és a kétnyelvűségben rejlik. Egy vagy-vagy álláspont mindig a kisebbség rovására megy. Ezért lehet a szlovákiai „Híd”-nak modell szerepe.

6. A népcsoport jövője attól is függ, hogy milyen viszonyban van a magyar állam a szomszédos államokkal.

DR. NÉMETH BALÁZS

Deák Ernőnek

Sokat gondolkod Rátok, hallom és olvasom, mi történik arrafelé. Egy magyart két véleményen már látam, két magyart egy véleményen alig. Kívánok Nektek békés és boldog újévsztendőt.

Sok szeretettel F.I.

... Te is tapasztaltad, hogy a NYEOMSZSZ vezetőisége jól működő csapat. A közös problémák megoldása közös cél. Szó sincs bűnbakkeresésről. Teljesen más mentalitás, mint a Zentralverband támadóinál.

Baráti üdvözléssel, Zoli.

Huszadik századi irodalmunk értékrendje körül

(Viták XX. századi irodalmunkról)

A mögöttünk maradt évtizedben, több jel is utal erre, mintha megrendültek volna az irodalmi kultúrában hosszú évtizedek során (sohasem viták nélkül) elismert értékek. Nem új jelenség ez a magyar művelődés történetében, hasonló tapasztalatokkal szembesülhett a közvélemény az első világháború után, midőn két (vagy több) irodalmi értékrend küzdött meg egymással: a konzervatív (a hivatalos), valamint a „nyugatos” értékvilág, ezt egészítette ki, már a harmincas években a fellépő népi mozgalom értékrendje, amely valójában mindkettővel szemben állott. A második világháború után ismét a korábban elfogadott kulturális értékek megrendülését lehetett tapasztalni, a negyvenes évek végén pedig a diktatúra erőszakos művelődéspolitikája kényszerített rá egy – a magyar kultúra hagyományaitól és természetétől tulajdonképpen idegen – értékrendet a szellemi életre. Valójában szinte két évtizednek kellett eltelnie (az ötvenes évek közepe és a hetvenes évek közepe között), hogy a nyilvános értékrendnek valódi legalitása és széles körű elfogadottsága legyen.

Ez a megújuló, egyszersmind hagyományos értékrend irodalomtörténeti és, mondjuk így, „nemzetpedagógiai” értelemben egyaránt érvényesnek tetszett, és a teljes irodalomtörténeti hagyomány befogadását tette lehetővé. Annak a szellemi stratégiának a jegyében alakult ki, amely a magyar hagyományban mindig is kiemelkedő fontosságot tulajdonított az irodalomnak, természetesen az értékek körül folytatott, nem egyszer szenvedélyessé vált viták következtében igazolt irodalomnak. Ennek a szellemi stratégiának a következtében általában minden hozzáértő úgy ítélte meg és mutatta be a magyar irodalmi örökséget, mint a nemzeti tudat letéteményesét, védelmezőjét, fenntartásának legfontosabb eszközét. Következésképp a magyar irodalomtörténet-írás műhelyei azon fáradoztak, hogy irodalmunk valóban hatékony szerepet töltsön be a hazai közgondolkodásban, és eljusson a határainkon túl élő és a világban szétszórt magyarsághoz, a magyar származásúakhoz is. Jelen legyen mindennapi életükben, és segítse őket abban, hogy megismerjék a magyarság múltját, jelenét, de abban is, hogy általa őrizzék magyarságukat.

Kisebbségpolitikai stratégiák dilemmája

Különös tekintettel a szlovákiai magyar nemzetrészre

Folytatás az 1. oldalról

A 2006-os parlamenti választásokon az addig kormányos lévő jobboldali pártkoalíció, köztük az MKP is, ellenzéki pozícióba került. Megalakult Robert Fico első kormánya, koalícióban a szintén baloldali, nacionalista Meciar-párttal és a szélsőségesen magyarellenes Szlovák Nemzeti Párttal (J. Slota pártja). Ezek a pártok már a választásokat megelőző kampányban is gyakran hangoztattak magyarellenes jelszavakat és már akkor látszott, hogy igen nehéz időszak következik a magyar kisebbség számára az elkövetkező négy évben. Ami menetrendszerűen be is következett.

A 2006-os parlamenti választások az MKP számára szintén némi veszteséggel zárultak, de a párt így is 20 mandátummal rendelkezett. Ellenben a párton belül megindult egy belső erőző, amely végül a Bugár Béla vezetett képviselői csoportnak a parlamenti frakcióból való kilépésével végződött. Ez a csoport rövidesen megalakította a Most-Híd szlovák–magyar vegyes pártot, de döntő részben a Dél-Szlovákiában élő magyar nemzetiségű szavazókra kívánt támaszkodni. Alapfőlozfiájuk a már fentebb említett elv lett, hogy a többségi nemzet pártjaival szorosan együttműködve, a többségi lakosságtól is szavazatokat remélve, próbálják segíteni a magyar kisebbség boldogulását. Ehhez tartozik még, hogy nem foglalkoznak olyan kisebbségjogi célokkal, amelyeket a szlovák közegben túl radikálisnak minősítenek, és eleve elutasítanak (pl. kulturális és oktatásügyi autonómia, nyelvhasználati jogok következetesebb alkalmazása, Beneš-dekrétumok kérdése). Simulékonyabb, alkalmazkodóbb politikájukkal inkább az apróbb eredmények elérésétől várják a sikert. Tényként kell azonban kezelnünk, hogy ez az elv megnyerte a szlovákiai magyarok többségének a tetszését. Ezt mutatták a 2010-es és a 2012-es előrehozott parlamenti választások. A Most-Híd párt mindkét-szer parlamenti mandátumokat szerzett, míg az MKP nem ugrotta meg az 5 százalékos bejutási küszöböt, igaz, hogy mindkét esetben csak néhány tized százaléknyi szavazaton múltott a bejutás. Közben a helyhatósági és regionális választásokon a kiépített pártstruktúráinak köszönhetően az MKP bizonyult sikeresebbnek.

A 2012-es előrehozott választásokon R. Fico pártja a Smer SD (Irány – szociáldemokrácia) megnyerte a mandátumok jóval több mint ötven százalékát és kényelmes többségre tett szert. Így R. Fico megalakíthatta második kormányát most már egyedül, koalíciós partner nélkül. A Most-Híd párt pedig 13 mandátummal került be a parlamentbe. Az MKP-ra leadott 109

Bizonyos, hogy ezek a célok és feladatok csak nemzeti irodalmunk teljes örökségének, illetve eme örökség valódi értékeinek megismerése és megismertetése által válthatók valóra. A teljes irodalmi örökséget kell birtokba vennünk, tehát, hogy csak huszadik századi irodalmunkra hivatkozzam, a magyar végzettel viaskodó Ady mellett az európai küldetést őrző Babits, a vidéki Magyarország krónikáját író Móricz mellett a városi Magyarország lelki helyzetét bemutató Kosztolányi, a nemzet „sorskérdéseivel” küzdő Szabó Dezső, a nemzeti programon dolgozó Németh László mellett a népi mozgalomnak elkötelezett Illyés mellett a városi Radnóti, a baloldali eszméket valló József Attila mellett a katolikus Dsida Jenő szellemi örökségét. Természetesen nem szabad beérnünk pusztán a magyarországi irodalom birtokba vételével, arra kell törekednünk, hogy az egyetemes magyar irodalmi kultúrát közvetítsük, illetve sajátítsuk el.

Természetesen ennek – a hetvenes években kialakított értékrendnek – ki kellett egészülnie, részben a hazai konzervatív irodalomnak olyan képviselőivel, mint Herczeg Ferenc, Csathó Kálmán, Komáromi János, Gulácsy Irén és Surányi Miklós, részben a nyugati emigráció jelentősebb íróival, így elsősorban Márai Sándorral és mellette Nyíró Józseffel, Wass Alberttel, Határ Győzővel, Fáy Ferencel, Borbándi Gyulával és másokkal. Ez a kiegészülés néhány kivétellel már a nyolcvanas években bekövetkezett, és valójában csak Nyíró Józsefnek, Wass Albertnek és Tormay Cecilinek kellett várnia arra, hogy a nyolcvanas évek végén történt politikai átalakulás megnyissa előttük az utat. A hagyományos (mondjuk a Nyugat fellelése óta kialakult és olyan irodalomkritikusok és írók által, mint Ignótus, Schöpplin Aladár, Komlós Aladár, Halász Gábor, Szerb Antal, másfelől Németh László, Feja Géza, Illyés Gyula szentesített) értékhierarchia jóformán véglegesnek és megdönthetetlennek látszott.

Az irodalmi hagyományok, az egyetemes magyar irodalom eredményeinek teljességre törekvő birtokba vétele mellett természetesen ügyelni kellett és az irodalomtörténet-írás, az irodalomkritika szigorúan ügyelt is az értékelés, és ennek nyomán a kiválasztás

igényességére. Mégpedig arra, hogy irodalmunknak azokat az alkotó egyéniségeit, azokat a műveit helyezze előtérbe, akik és amelyek művészi, illetve erkölcsi értékeik következtében alkalmasak a nemzeti tudat ápolására és alátámasztására. Már csak azért is, mert az igazán tartalmas nemzeti tudat és anyanyelvi kultúra csakis a valóságos értékek szellemi birtokba vétele nyomán fejlődhet és maradhat épségben, a hamis művek, a kérszerű sikerek támogatása nem építi, hanem éppenséggel rombolja egy emberi közösség kulturális kohéziós erejét. Meggyőződéssel mondhatjuk, hogy nem valamiféle nemzeti retorika teremt értéket, hanem az igazi érték hozza létre a nemzeti kultúra karakterét, és alapozza meg a nemzeti tudatot. Erről tanúskodik különben irodalmunk nyolc évszázadra visszatekintő története is: sohasem azok az írók és művek bizonyultak hiteleseknek és vállaltak nemzetépítő szerepet, amelyek egy nemzeti (nemzetes) retorika jegyében néztek szembe történelmünk tapasztalataival, ellenkezőleg, a valóban hiteles és eredményes nemzetépítő munkát azok a művek végezték el, amelyek minden tekintetben elegendő tudtak tenni az irodalom esztétikai és erkölcsi követelményeinek. (Még akkor is így van ez, ha arra gondolunk, hogy a kevésbé súlyos irodalmi teljesítmények általában megszerűbbek a szélesebb olvasóközönség körében.)

Nem lehet vitás, hogy a múlt század végére kialakult értékrend megrendülni látszik az utóbbi esztendő irodalmi csatározásai nyomán. Klasszikusnak mondható huszadik századi íróink egész sora szorult háttérbe, talán elegendő, ha olyanokra utalok, mint Babits Mihály (akiről legfeljebb egy szűkebb szakmai közösség beszél), Tersánszky Józsi Jenő (a róla elnevezett utcát is átkeresztelték), József Attila (valaki azt is felvetette, hogy öngyilkosként nem szerepelhet olyan tanrendben, amely előtérbe helyezi a keresztény értékeket) és szinte teljesen eltűntek a közérdeklődés teréből olyan baloldali írók, mint Kassák Lajos, Déry Tibor, Nagy Lajos és Lengyel József (különben ez utóbbi leplezte le a legnagyobb személyes hitelességgel a szovjet kényszermunkatáborokat). Mások, Tormay Cecilre, Nyíró Józsefre és Wass Albertre gondolok, ugyanakkor az értékhierarchia magaslati pontján foglalnak helyet, megelőzve olyan konzervatív írókat, mint Babits Mihály és Herczeg Ferenc, olyan jobboldali radikálisokat, mint Szabó Dezső és olyan erdélyi írókat, mint Tamási Áron, Kós Károly és Áprily Lajos. (Nyírónek természetesen helye van az erdélyi magyar irodalom jelentős értékei között, ezt magam is több alkalommal kifejtettem, de nem az imént megnevezett három író előtt.) Az átértékelésnek ez a folyamata, amely mára nyomot hagyott az iskolai tantervekben is, kétségtelenül szellemi zavarokhoz: az

Magyarság és európaiság kettőssége

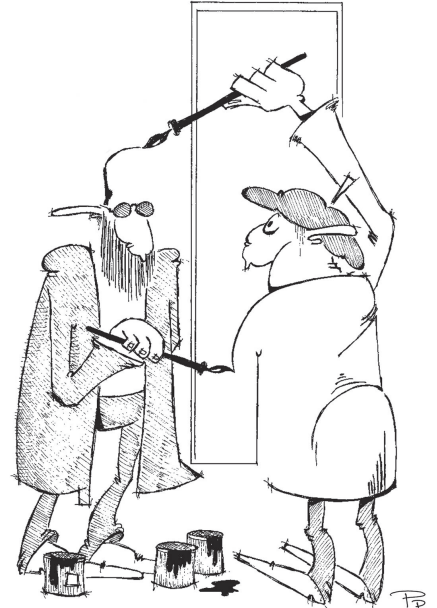
Folytatás az 1. oldalról

tudjuk tenni, azonosulunk vele. Annak van bokra. A világűrben alig érzékelhető hely az, amit otthonunknak mondhatunk: a mi esetünkben ez nem más mint múltunk, örökségünk. Nagyon óvatosan kell bánnunk vele, nehogy elragadjon hiányérzetünk. A valóság és a képlet kettősségéből kell megalkotnunk, magunkévá tennünk szellemileg józanon.

Számunkra adottság az otthon, a haza fogalma, de nem csupan földrajzi értelemben, hanem szellemileg, szándék szerint is. Erősen képletesen: nem mindegy, hogy egérylukban élünk, rókaodút építünk magunknak vagy medvebarlangra vágyunk. Mi, magyarok nem szoktunk gondolkodni a rókaodúról, ellenben medvebarlangra vágytunk, miközben egérylukban szorongtunk és szorongunk. Történetünk kezdete a szűknek bizonyult „őshaza”. Ki-, ill. bevonultunk Európába. Legkésőbb a honfoglalás óta ezt a számunkra nem kizárólag földrészt kísértettük, ez kísért minket. Magunkévá akartuk tenni. Először kalandosan, zsákmányszerző hadjáratokban, majd pedig legfontosabbikát, szellemi kincseit tettük magunkévá. Biológiaiilag azok utódai vagyunk, akikből Azsia nyugati partjai óta – jelesen Közép-Európában – összetevődünk, szellemileg, aminek, amivé ez az Európa kísértett és formált minket. Bennünk ugyancsak kiütözik a kettősség ellen-téte, párhuzama, igaz, a legvalóságosabb időben csodálatos egységgé tudjuk forrasztani mindkettőt.

Jóval a török kor előtt IV. Béla szinte dinasztikus programként fogalmazta meg a mongol veszély torkában: egyedül védjük Európát az Ister partján, mely a végzet-sors folyója. Nemde történeti szükséghelyzetben fogalmazódott meg a feladat, az európai küldetés-tudat. Ennek emberi vetületében tapintható ki a szentistváni elmélet a nyelvek és szokások, az életmód sokféleségéről, e sokféleség életképességéről. Az őshazából magunkkal hozott adottság, ami – mintha csak nekünk találták volna ki – meghökkentően beleillett az európai lehetőségek világába. Amikor Magya-

TEREMTÉS

értéktudat és az értékvédelem zavaraihoz vezetett. Nem pusztán amiatt, hogy érvénytelenítse azt a konszolidáltnak mondható értékrendet, amely a kilencvenes évek közepére kialakult, hanem azért is, mert háttérbe szorította huszadik századi irodalmunk legnagyobb, általánosan elfogadott szellemi teljesítményeit – a nemzet hiteles tanító mestereit, akik egyszerre képviselték a magyar és az európai hagyományokat, szellemiséget és kulturális stratégiát.

Mindez oda vezetett, hogy a jelenben, ugyanúgy, mint az első világháború és Trianon vagy a második világháború és a kommunista hatalomátvétel után, nemzeti kultúránk gondozása tekintetében ismét értékválságról kell beszélünk. Ezt az értékválságot nem csupán, sőt nem elsősorban az idézte elő, hogy a mögöttünk lévő két évtizedben valóban számot kellett vetnünk a korábbi évtizedek értékromboló és a nemzeti identitást sértő művelődéspolitikájával, hanem az is, hogy a történelmi változások nyomában kibontakozó művelődéspolitikai stratégiák megkérdőjelezték a mindmáig érvényesnek tekintett irodalmi értékeket is, magát az „értékhierarchiát”. Véleményem szerint huszadik századi irodalmunk megítélésében és értékrendjének kialakításában a kilencvenes évek végére létrejött konszenzus megnyugtató megoldásnak bizonyult (ebben különben Nyíró József és Wass Albert is szerepet kapott). Valójában nincs különösebb indokltsága annak, hogy ezt a konszenzuális irodalomértelmezést radikálisan fel kellene forgatni, ráadásul nem irodalomtörténeti és esztétikai, hanem pusztán politikai megfontolások miatt. Meggyőződésem, hogy az elmúlt évtizedekben kialakított irodalomtörténeti értékrendet ma is hasznosnak és érvényesnek kell tekintenünk.

POMOGÁTS BÉLA

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: Fetes Kata

The New York Times (USA)

Civil védelem Észak-Maliban

A radikális iszlámisták elleni francia katonai beavatkozás szükségességét Maliban senki sem vonja kétségbe. Kérdéses azonban, hogy milyen tartósak a kivívott sikerek.

Egy megalapozott terv nélküli katonai akció, csak csalóka reményeket kelt a lakosságban. Az iszlámisták várhatóan ismét régi taktikájukhoz folyamodnak. Visszavonulnak Észak-Mali elszórt településeiről, hogy a hegyek sziklái és barlangjai védelmében újra alakítsák erővonalait. Bár a látszateredmények hatására nem települne azonnal vissza az a 400 ezer menekült aki a térséget már elhagyta, de a még ott lakók túlélési esélye nem lenne nagyobb, mint a beavatkozás előtt. A 2012 januárja óta folyó polgárháború folyamán a csapatok túlkapásaitól nem menekült meg Észak-Mali lakossága.

Bár februárban megkezdődik Mali katonáinak szisztematikus kiképzése, melyben Németország is részt vesz, az ország szétzilált katonai erőinek hadsereggé kovácslásához ez sajnos nem lesz elegendő.

Nem világos, hogy a bamakói kormány megadja-e a tuaregek által évek óta követelt autonómiát Észak-Malinak. E nélkül nehéz lesz az országészrész hosszú távú stabilitását elérni.

RAIPON

Az oroszországi bennszülött népek csúcsszervezetét munkájának szüneteltetésére kényszeríti az orosz Igazságügyi Minisztérium.

Az 1989-ben alapított egyesület, az ország 26 régiójában több mint 40 kisebbséget képvisel. Teljes nevén: *Az Orosz Szövetség Észak-Szibériában és Távolszéli keleten élő bennszülött kislebjeinek szervezete* 260 ezer tagot számlál. Ezek az erősen marginalizált kisebbségi csoportok politikailag tehetetlenek és túlnyomórészt nagy szegénységben élnek. E kisebbségi csoportok tagjai nagyrészt őseik mesterségét űzik; rénszarvasenyésztő nomádok, halászok, vadászok és gyűjtögetők. Megélhetőségüket erősen veszélyezteti a nyersanyag-kitermelés, mely gyakran az emberekre és környezetre való tekintet nélkül történik. Nyugat-Európa országai használják azt az olajat és földgázt, amit e régióban hoznak felszínre.

A bennszülött népek 2009-ben megtartott moszkvai kongresszusának rezolúciójában nem fogadta el a Területi Fejlesztési Minisztérium javaslatát. Ennek következményeként, az Igazságügyi Minisztérium elrendelte a szervezet teljes körű vizsgálatát. Statútumának néhány pontját hiányosnak találta. Olyan jelentéktelen dolgok, mint a szervezet szimbóluma nem volt a statútumban. RAIPON 2011-ben megtartott rendkívüli kongresszusa ezt a hiányosságot ugyan pótolta, de az Igazságügyi Minisztérium nem fogadta el. A szervezet egy sikertelen bírósági eljárás után a minisztériumtól működési tilalmat kapott.

Ez az intézkedés maga után vonja, hogy a 2013 márciusára meghirdetett vezetőségválasztó kongresszust sem tudják megtartani. A kongresszusról való lemondás, a bennszülött népek mozgalmát középtávon cselekvőképtelenné teszi és sérti az ENSZ által meghatározott emberi jogokat.

The Observer (UK)

Japán nem kedveli a bevándorlókat

Ázsiában Hong Kong és Szingapúr mellett Japán is a munkaerő-vándorlás fókuszában áll. A letelepedésre vonatkozó bevándorlási szabályok, viszont az egész kontinensen itt a legszigorúbbak. Új letelepedőkre szükség lenne a demográfia csökkenésének ellensúlyozására.

A japán társadalom homogén. A 127 millió japán lakosságának csak 1,6%-a külföldi. A japánok még az országukba érkező turistákat sem nézik jó szemmel. A turizmust az ország elleni merényletnek tekintik. A bevándorlást könnyítő javaslatokat nem sikerül megvalósítaniuk, ezek sorra elbuknak. Az átlag japán attól fél, hogyha növekedne a bevándorlók száma az feszültséget okozna. Az egész országban megszűnne a lakosság homogénitása. Az országban elkövetett bűnözések nagy részét is a külföldiek számlájára írják, annak ellenére, hogy a felderített bűncselekmények 98%-át japánok követik el. A társadalmon belül óriási ellenállás mutatkozik minden bevándorlást könnyítő reformjavaslattal szemben.

Születés jogán lehet japán állampolgárságot kapni, bár ez sem történik automatikusan. Bevándorlás esetén, a kérvénnyel együtt egy igazolást is be kell adni, mely a kérvényező hontalanságát igazolja. Az EU-ban

ez minden országban törvénybe ütközik. Ilyen igazolást egyetlen államfő sem ír alá.

A II. Világháború következtében Japánban rekedt kínai, koreai, tajvani kényszerszemélyek leszármazottai, - ezek már a 3. generáció-, kaphatják csak meg soron kívül a japán állampolgárságot, hiszen kimutathatóan ott éltek már elődeik is.

The Daily Telegraph (UK)

Száz évet várni

Pekingben 215 állami és 186 magán idősek otthona működik.

Ezek közül az egyik otthonban, ahol összesen 1100 férőhely van. Az üresedő helyekre 10 ezer jelentkező vár. Az otthonban azonban csupán 10-12 hely ül meg évente. Ebből következik, hogy kb. 100 évet kell várni egy megüresedett helyre. Az idősek háza népszerűségét alacsony ára okozza. Már kb. havi 100 euróért lakhatnak itt a gyerekeiktől távol élő idősek. A 60 év fölöttiek száma jelenleg valamivel 450 ezer fölött van.

A kínai főváros gyorsan bővíti idősek házainak kapacitását. 2015-re már 120 ezer helyet ígér. Erre nagy szükség van, mert Kína lakossága rohamosan öregszik. 2015-re várhatóan 220 millióan lépik át a 60. életévet. 40 éven belül pedig már a lakosság egyharmadát teheti ki a kb. fél milliárd gondozásra szoruló idős ember Kínában.

ScienceDaily (USA)

Az emberek egészségére hat a fák pusztulása

Vizsgálatot folytattak az Amerikai Erdészeti Szolgálat (USFS) kutatói, arra vonatkozóan, hogy milyen hatást fejt ki a lakosság egészségére az ország keleti és középnyugati területén a 100 millió kőrisfa kipusztulása.

A kutatás során a 1990–2007 közötti időszakban 15 szövetségi állam 1296 régiójában felvett adatokat vették figyelembe. Ezek a területeken szaporodott el és pusztított az Ázsiából származó smaragd kőris-kéregbontó bogár. A kutatás eredményeként kimutatható, hogy itt 15 ezerrel több érrendszeri megbetegedés és szívelégtelenség okozta elhalálozás következett be, mint más területeken, ahol a kártevők nem szaporodtak el. Az érintett területeken a légzőszervi megbetegedések is ezerrel több halálos áldozatot követeltek, mint másutt.

A kutatási eredmények összegzésénél figyelembe vették a demográfia és az erdők nagyságára vonatkozó adatokat.

Handelsblatt (DE)

Lehet perelni a nemzetközi hitel-minősítőket

A német szövetségi bíróság döntött arról, hogy Németországban magánszemély perkeresetet nyújthat be az amerikai Standard & Poor's hitel-minősítő ellen.

Hozzávetőleg 50 ezer német magánszemély vásárolt 2008-ban több ezer euró értékben Lehman Brothers befektetési kötvényeket a Standard & Poor's hitel-minősítő információi alapján. A német bíróságok eddig elutasították a kártérítést követelőket. A szövetségi bíróság most a frankfurti tartományi bíróságot jelölte ki a perek lebonyolítására.

A szövetségi bíróság csak lehetőséget teremtett a perek megnyitására, a sikeres kimenetelre nincs garancia. Egyáltalán nem biztosított, hogy a kisbefektetők pénzhez is jutnak. Mégis érdemes megpróbálniuk, azoknak, akik sokat veszítettek a Lehman Brothers kötvényekkel. Azt kell bizonyítani, hogy a befektető közvetlenül a hitelminősítő megítélésének hatására döntött a kötvények megvásárlása mellett.

A Standard & Poor's németországi képviseletének munkatársa a bírósági döntéssel kapcsolatban nyilatkozva kijelentette, az ilyen kártérítési igények teljesen megalapozatlanok, mert a hitel-minősítői besorolás csak a minősítő cég véleményét tükrözi, de a piac dönti el, hogy ezeket figyelembe veszi-e.

Ismét magyar könyvesbolt Pozsonyban

(MTI) Több évnyi szünet után ismét van magyar könyvesboltja Pozsonynak: az üzlet a magyar kultúra napjának alkalmából nyílt meg a pozsonyi Magyar Intézet Nappali Kávézójában (Palisády 54). A hiánypótló könyves üzletet **Hodossy Gyula**, a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának (SZMÍT) elnöke és **Kollai István**, a pozsonyi Magyar Intézet igazgatója nyitotta meg január 22-én.

Kálmán Imre emlékkiállítás Siófokon

Télen is romantikus a Balaton, különösen, ha befagy és a jegén fakutyázni lehet. Legkedveltebb nyaralóvárosának, Siófoknak több jeles szülötte volt, a világviszonylatban leghíresebb ezek közül bizonyára Kálmán Imre (1882–1953), a Csárdáskirálynő és egyéb nagyszerű operettek szerzője.

Siófoki szobra a pályaudvarral szemkötti Milennium téren áll, helyesebben ül, mert a város egy másik nagysága, a jövőre kilencven éves Varga Imre, a bronzalak fölül emelkedő filigrán árnyékában, karosszékből pihenve ábrázolta a komponistát, akinek a Múzeum átalakított szülőháza innen csak pár percnyi séta.

Ebben a tágas polgárházban, Koppstein Károly gabonakereskedő gyermekeként látta meg a napvilágot a halhatatlan melódiák szerzője, aki legnagyobb sikerei idején főleg Bécsben élt, azután Amerikába emigrált, Párizsba tért vissza, de a Zentralfriedhofban nyugszik. Magát mindig magyarnak tartotta, magyarul levelezett, magyaros témákat zenésített meg. (Ezért csóváltam a fejem, amikor egy osztrák tóparti vendéglőben Lehár méretes arcképe mellett nagy operett-szerző-társa fotóportróját ‘Kalmann’ felirattal pillantottam meg a falon.)

Ajánló

A bázeli székhelyű *EURÓPAI PROTESTÁNS MAGYAR SZABADEGYTEM 2013. május 6–11. között Elzászban*, a liebfrauenbergi evangélikus tanulmányi központban tartja idei *Akadémiát Napjait*. A konferencia témáját: **Többnyelvűség – belső gazdagodás**, a helyszín, a kétnyelvű Elzász is kínálja.

A határon túli területeken a többségi nyelv – kisebbségi nyelv dimenzióban merül el a többnyelvűség problematikája. Magyarországon általában inkább a világnyelvek megtanulásában jelentkező hiányosságok aggasztóak. Közshelyszerűen megfogalmazódik az állítás, hogy a magyarok, úgy általában, nehezen tanulnak nyelveket. Ha kutatási adatokat vizsgálunk, már nyilvánvaló, hogy ebben a kérdésben is nagyok a társadalmi különbségek.

Magyarországban csakúgy, mint a kisebbségben élő magyarság körében, a jó anyagi háttérrel rendelkező családok igyekeznek biztosítani, hogy gyermekeik mind a világnyelveket, mind a többségi nyelvet megtanulva a legjobb lehetőséghez jussanak szellemi és anyagi felemelkedésükhez. Mégis, a szomszéd államokban a magyar tannyelvű gimnáziumok tanulóinak egy része nem tanulja meg a többségi nyelvet a sikeres érettséghez szükséges szinten. Vizsgálatra szorul a kérdés: veszélyeztet-e a magyar identitást a többségi állammal elsajátítása? Nem az szolgálja-e jobban a magyar nemzetiség megmaradását szülőföldjén, ha nyelvi téren is kiállja a versenyt a többséghez tartozókkal? Másrészt a magyarországi viszonyokat nézve,

A Higgs-bozon avagy eljött-e a fizikusok Messiása?

2012. július 4-én az Európai Nukleáris Kutató Központ (Genf-CERN) tekintett a tudományos világ. Az elemi részecskék tömegének létrejöttéért felelős úgynevezett Higgs-bozon kísérleti kimutatása, kutatása 2008 óta folyik az Európai Nukleáris Kutató Központ Nagy Hadronütköztető (LHC) nevű gyorsítójában, egy 27 kilométer hosszú, 3 méter átmérőjű alagútban, mely 100 méter mélyen található. Itt hatalmas energiával és majdnem a fénysebességgel ütköztetnek protonnyalábokat, melynek során igen rövid élettartamú, új elemi részecskék keletkeznek. A részecskék tanulmányozásával a kutatók az anyag tulajdonságait, illetve a világegyetem keletkezésének körülményeit kívánják megismerni. Azt az elméleti tézist, hogy valamennyi ismert részecske tömegének keletkezéséért egy titokzatos részecske a felelős, többek között Peter Higgs skót fizikus alkotta meg, róla nevezték el a sokáig megfoghatatlannak vélt részecskét, a Higgs bozont. A világ nyilvánosságának 2012. július 4-én jelentették be a CERN

A Kálmán Imre Múzeum a nemrég elegáns-sá varázsolt siófoki főtéren található Balatoni Regionális Történeti Kutató Intézet és Könyvtár igazgatása alatt áll. A könyvtár idén felavatott pompás épülete külön látványosság. A múzeumban már 1987 óta megtekinthető volt egy ötletesen összeállított Kálmán Imre kiállítás, a korábbi igazgató, a költő és helytörténész Matyikó Sebestyén József sikeresen imádkozott ki a komponista özvegyétől és gyermekeitől egyre több értékes emléktárgyat: Kálmán zongoráját, a kitüntetéseit, egy jeles olasz mester által készített fehér márvány szobrát. Most, az évforduló alkalmából a kiállítás megújult és kiterjedt az emeletre. A múzeum megbízott vezetője, Nagy István a Színháztudományi Intézetben és másutt, gazdag fénykép és plakátanyagot kutatótt fel. Még annak a dokumentumait is fellelte, hogyan adták elő magyar hadifoglyok Oroszországban a Csárdáskirálynőt, méghozzá nő szereplők nélkül.

A **Lám a Földön is van égi boldogság** című kiállítás március elsejéig van nyitva. Visszavész bennünket egy régi világba, amelyben épp úgy szükség volt gondúzó vidám zenére, mint napjainkban. SÁRKÓZI MÁTYÁS

vajon nem akadály-e a magyarok külföldi érvényesülésének, kedvező „imázsának” az idegen nyelv(ek) tudásának hiánya? És általában jelent-e belső gazdagodást, szellemi gyarapodást az egyénnek, ha több nyelven beszél?

Az Akadémiai Napok szervezői e kérdésre már válaszoltak azzal, hogy a „többnyelvűség” mellé a címben a „belső gazdagodást” illesztették. Ugyanakkor ahhoz, hogy a többnyelvűség ne nyelvtörvényeket, tiltásokat, erőszakos nyelvi asszimilációt jelentsen, félelemmentes gondolkodásra, szabad eszmecsere, és mindenekelőtt a másik (anyanyelve) iránti kíváncsiságra és tiszteletre van szükség. Ebben a légkörben készülünk a sokhelyt fájdalmasan nélkülözött, civilizált *dialogusra*, ami nélkül nincs élő, működő demokrácia. Fontosnak tartjuk a *különböző nézeteket vallók közti párbeszédet*, amire találkozóinkon, bármily csekély is legyen azok hatása, alkalmat akarunk adni.

E kérdésekkel való foglalkozás, s a kétnyelvű Elzász viszonyainak megismerése mellett szokás szerint regeli áhítatok, irodalmi és zenei esték, ökömenikus isztentisztelet és strasbourgi kirándulás gazdagítják tanulmányi hetünket, amelyre szeretettel hívjuk érdeklődő, a magyarság sorsáért, felemelkedésért felelősséget érző barátainkat, magyar testvéreinket.

Érdeklődés, jelentkezés (március 5-ig): **Haraszi Dóra, Oltalom Szeretetszolgálat, H-4400 Nyíregyháza, Kassa köz 3. Telefon: +36 42 500 946, e-mail: oltalom@lutheran.hu**

két nagy, a bozonkutatásával foglalkozó kísérlet, a CMS és az ATLAS felfedezését: azonosítottak egy új részecskét, melynek sajátosságai mindenben megfelelnek a Higgs-bozonnak. Óvatos a megfogalmazás, mert a tudományosan megállapított, kijelentett eredményhez statisztikailag számítva sok billió adat elemzése szükséges. Jelenleg a 2012-es mérések adatainak feldolgozása még folyik. A felfedezés bejelentésénél Peter Higgs professzor, a Higgs-bozon atyja is jelen volt.

A Higgs-bozon felfedezése új kutatási irányokat szab majd az űrobbanást, azaz a világunk 13, 7 milliárd évvel ezelőtti keletkezését és az anyagi mikrovilág részecskéit vizsgáló tudósok számára.

Másodlagos, de saját bőrünkön érezhető haszna is van az ilyen óriás kísérleteknek, mivel az ott kidolgozott, alkalmazott csúcstechnológia beépül a mindennapi életünkbe, az orvosi diagnosztikát és sok más, életünk biztonságát meghatározó területre.

Czellár Judit

Dr. Gabriella Peterfy, LL.M

Tanácsadás és képviselet a gazdaságjog minden területén.
1070 Wien, Kirchengasse 3,
Tel: +43 1 236 3639, Fax: +43 1 236 3639-90
Homepage: www.peterfy-law.com
E-Mail: peterfy@peterfy-law.com ++

Megbízható, leinformálható, munkájára igényes, 40 éves nő orvosi rendelő, iroda takarítást vállal hosszú távra. Esténként, hétvégenként gyermekfelügyeletet is, szintén referenciával. Elérhetősége: 0650 70 33 450 ++

ÉVKEZDŐ

Beszélgetés Szalay-Bobrovniczky Vince bécsi nagykövettel

A jelenlegi, két éve hivatalban lévő bécsi nagykövet nem okvetlen a diplomata típusát személyesíti meg. Hivatalos fellépései alkalmával azt a benyomást kelti, mintha az ilyen jellegű szerep nem lenne az ő igazi műfaja. Amikor azonban sikerül vele szűkebb körben beszélni, vagy szót váltani, ugyan nagyon is igazodik az „előírásokhoz”, mégis mindazt, amit mond, odafigyelő partnerként mondja el, nyilatkozik. Túl-ságosan is emberséges ember, kevésbé politikus, vagy hivatalnok.

Szalay-Bobrovniczky Vince kinevezésekor biztosan nem számított arra, hogy Bécsben nem a közhelyként emlegetett osztrák *Gemütllichkeit* várja. Valóban, a rendszerváltozás óta egyik elődjének sem volt ennyire nehéz helyzete, mint neki. Nem elég, hogy különböző előadásain túlmenőleg az osztrák média Magyarország eleni „túlzásait” akár olvasólevél-íróként is nem egy esetben neki kell kivédeni, de újabban egyre inkább szembesül az ausztriai, elsősorban bécsi magyar egyesületek között elharapódzó ellentétekkel. Pedig eddig ő tanúsítja a legtöbb odafigyelést a magyar közösségekkel szemben. Úgy látszik, ez az ő „jutalma” azok részéről, akik mindent elkövetnek annak érdekében, hogy cin-kossá tegyék ügyeikben.

A Pazmaneumban rendezett újévi koncert után köszöntötte „magyarjait”, de nem csupán boldog új évet kívánt, hanem megosztotta velük gondjait, ahogy ez jó családokban lenni szokott. Nehéz évet hagyunk magunk mögött, de az idei is nehéznek ígérkezik – jelentette be. Ugyebár ez nem diplomatikus kendőzés, köntőrfalazás, hanem őszinte színvallás. Aki viszont nagykövetségként így nyilatkozik, arra érdemes odafigyelni. Úgy szól hallgatóihoz, mintha azok valamennyien egyaránt szívükön viselnék Magyarország gondjait. Beszámolójával mintha egyfajta választ, szolidaritást várna.

A vele folytatott beszélgetés ugyanezen hangnemben, tele bizalommal folyt le irodájában. Mindjárt az Osztrák Rádió aznap reggeli hírével kezdjük: a bécsi zsidó hitközség növekvő számú zsidó bevándorlót említett Magyarországról, ami – a hitközség szerint – növekvő antisze-

mitizmusra vall. Bár nagyon is érinti, mégis ki-mérten reagál a nagykövet: igen, erre vonatkozóan már érdeklődtek számszerű adatok iránt, de eddig nem érkezett válasz Oskar Deutsch elnöktől. Ez is egyfajta suhogtatás Magyarország felé, különösen Michael Häupl polgármesterre célozva, aki úgy nyilatkozott, tárt karokkal várják a magyarországi zsidókat. Elképzelhetően kényes helyzet, hiszen ebben a tálalásban minden megnyilatkozásba bele lehet kötni, amit csakis antiszemita bizonyítékként értelmez-nének. Szalay-Bobrovniczky nagykövet úgy látja, nincs érdemlegesen növekvő antiszemitizmus Magyarországon.

Valójában sokkal nagyobb gondot okoz a növekvő számú magyarországi munkavállaló Ausztriában. Számuk jelenleg mintegy 50.000-re tehető. Valamennyien a jobb megélhetés szán-dékával érkeznek, mert Magyarországon kétség-telen túlságosan magas a munkanélküliség, Ausztriában viszont sokkal jobbak az esélyek, és természetesen jóval kedvezőbbek a kereseti viszonyok. Új – egyelőre kezelhetetlen – jelen-séggel állunk szemben – vélekedik a nagykövet. Nem öröndetes jelenség, és Magyarországnak csakis az a célja, hogy minél előbb térjenek vissza hazájukba a boldogulásukat itt keresők.

A magyar nagykövetség felkarolja és adminisztratív eszközökkel segítségükre van a vállalkozóknak, ellenben nem tudja fogadni az állás-keresők ezreit, erre nincs kapacitása. Minden-esetre értelmes gondolatként fogadja, hogy jó lenne ezzel a kérdéssel hivatalos szinten is foglalkozni. Jó lenne egyfajta információs iroda berendezése, netán lakás- és munkaközvetítés vállalása, de ez messze túlhaladná a meglévő magyar közösségek teljesítőképességét. Mindezenre – amennyiben létrejönne ilyen terv – a nagykövetség érdeklődéssel fogadná az ilyen jellegű kezdeményezéseket.

A Magyarországra elleni médiaháború kormányzintem nem érinti az osztrák-magyar kapcsolatokat – állítja a nagykövet. A kormányko-alíció néppárti részével kitűnő az együttműködés; a szociáldemokráta oldallal nem ennyire szívélyesek, de kielégítőek a kétoldalú kontak-

IDEGENVEZETŐ

tusok, az illető szakminisztériumok között – pártoktól függetlenül – folyamatos az információcsere, szakszerűek az egyeztető tárgyalások. Kiemelten említi a nagykövet Hans Niessl burgenlandi tartományfőnök budapesti meghívását; ennek keretében különösképpen a határmenti közös elképzelések, tervek kerülnek terítékre: az úthálózat további kiépítése, környezetvédelem stb. Ugyancsak figyelmet érdemel a magyar és lengyel államelnök meghívása Mauthausenbe Heinz Fischer köztársasági elnök részéről az ideén májusi megemlékezés alkalmából. A bankadó miatt mindazonáltal változatlanul elégedetlenek az érintett osztrák pénzintézetek, de ezen a téren is könnyebbülést jelent az, hogy az adó egy része leírható a közép- és kisvállalatok-nak kihelyezett hitelekéből.

Tekintettel a jövő évi választások közeledtére Szalay-Bobrovniczky nagykövet a médiahábo-rú felerősödésével számol már az idei évben. A nagykövetség különböző rendezvényekkel (roma-, dialógus-fórum, koncertek stb.) kíván ellensúlyozóan fellépni. Ezúttal nem került szóba, de vitathatatlan az ausztriai magyarok kiál-lása Magyarország mellett.

Külön fejezetet képez az ausztriai magyar ügyek idestova kezelhetetlensége. Kétségtelen érvényes Semjén Zsolt miniszterelnök-helyet-es a be nem avatkozás politikájával kapcsolá-

tos bejelentése, de az az egyesületek egymás közti vitás ügyeire vonatkozik. Ugyanakkor a támogatások terén egyben kifejezésre jut a ma-gyar kormány állásfoglalása – nyilatkozik a nagykövet.

Öröndetesnek tartja a párbeszédet az egye-sületek között. Ezt a célt szolgálta az egyesüle-tek képviselőinek fogadása múlt év november 28-án és december 11-én. A nagykövet véleménye szerint átrende-ződési kísérlet van folyamatban, s ezért további vitákra kell számítani. Embersé-gére vall ez irányú őszintesége is: gondot okoz számára a helyzet, mert úgy látja, nincs sok esély az ellentétek kiegyenlítésére. A kibontakozás dolgában eléggé pesszimistán látja a jövőt.

Ehhez talán annyit fűzhetnék hozzá, hogy az ausztriai egyesületeknek saját maguknak kelle-ne megoldaniuk vitás ügyeiket, s ezekkel nem terhelni a magyar kormány különböző szerveit, jelesen a nagykövetséget. Sokkal inkább kívá-natos volna, egymással vállvetve hogyan tudná-nak – történetesen az osztrák-magyar kapcsola-tok, vagy a média vonatkozásában – segítsé-gére lenni akár a nagykövetségben keresztül is, Magyarországnak. Ez olyan feladatokkal járna, amik esetleg kiegyenlítően hatnának az ellen-tétek kezelésében, ha megoldás egyelőre nincs is kilátásban.

DEÁK ERNŐ

Don-kanyar

A magyar közgondolkodásba csak így égett bele az 1942–1943. évi szovjetunióbéli magyar hadműveletek emléke. Don-kanyar. Sok tízezer magyar katona és munkaszolgálatos sorsának végső beteljesülése. Megannyi szenvedés és gyötrellem, utolsó töltényig tartó kitartás, fagy-halál és hadifogság. Földi pokol a hőmezőkön.

Hetven esztendő távlatából erre emlékeznek/ emlékeztek szerte Magyarországon és a határainkon kívül élő magyarság körében. Az egy-koron visszatért majd ismét elcsatolt területeken ugyanúgy, mint a világ számos országában, ahol magyarok élnek. A hét évtizede történte-ket történészek idézik fel, dokumentumfilmek, kiállítások emlékeztetnek a múltra, gyertyák, ko-szorúk, virágcsokrok és kavicsok a soha vissza nem tértekre.

Politikusok keresik a magyarázatot a miértek-re, természetesen annak megfelelően, ahogyan ők – s pártjaik – a magyar múltat látják.

Még ma is sokan emlegetik azokat – a törté-nészek által már évtizedek óta cáfolt – állításo-kat, miszerint szinte fegyvertelenül, kiképzetle-nül dobták oda az ország akkori felelőtlen poli-tikai vezetői az 1942 tavaszán mintegy 207 ezer fős – honvédekből és munkaszolgálatosokból álló – magyar királyi 2. honvéd hadsereget a szovjetunióbéli pusztulásnak. S valóban elpusztíttatni/elpusztulni küldték-e azokat a katoná-kat és munkaszolgálatosokat a Szovjetunióba? Nem. A magyar politikai és katonai vezetés egy Trianonban kényszerpályára állított ország szá-mára 1942 januárjában már nem talált kiutat a német kívánság elől.

A gyors sikerek reményében indított háború a Szovjetunió ellen nem járt a várt sikerrel. A gyors győzelem helyett kemény harcok, addig szinte nem ismert német vereségek alapozták meg a magyar királyi 2. honvéd hadsereg had-művelleti területre küldését.

Többek között azzal (is) fizetni kellett a vissza-csatolt Felvidékért, Kárpátaljáért, Észak-Erdé-lyért és a keleti országrészekért valamint a Dél-vidékért.

Már nem volt elegendő a jelképes részvétel. A háború egyre több anyagi és emberi erőt igényelt.

A Szovjetunióba elvonultak között volt Szakály Sándor törökkoppányi születésű pék-ségéd is, aki a magyar királyi IV. hadtest kötelé-kében teljesített szolgálatot s soha nem tért vissza a „távoli Oroszországból”. A családhoz – apja, testvérei, unokaöccsei, unokahúga – elju-tott hírek szerint nem élt 1942 karácsonyán a ráeső szabadság lehetőségével. Állítólag azt mondta volna: menjen inkább valaki a családo-sok közül. A visszavonuláskor – a hazajutott hírek szerint – önként vállalkozott egy raktár felrobbantására/felgyújtására (?), hogy az ott lévő kincstári anyagok ne juthassanak a szovjet csapatok kezére. Utána nem látta már senki, 1943. január 18-án eltűnt. Igaz 1945 után jöttek még kősa hírek felőle. Mások által írt levelek említették, mintha őt látták volna valahol a ha-difoglyok között, talán életben maradhatott. A „nyomozás”, keresés azonban nem vezetett eredményre. Szakály Sándor tizedes, címzetes szakaszvezető eltűnt. Emlékét néhány fénykép, egy-két korabeli kis füzetecske, általa írt tábori levelezőlap és a család halványuló emlékezete őrzí. Lassan már nincs élő, aki találkozhatot vele. Nem volt még 24 éves.

„Svindli ez a világ” írta egyik nővérének kül-dött tábori levelezőlapján, míg egy másikon töb-bek között ezeket: „...ez a piszkos világ csak elműlik”.

Az elmúlás természetes, az emlékezés viszont kötelesség! Kötelessége valamennyiünknek, füg-getlenül attól, hogy mit is gondolunk arról a múltról, amely elvette eleink szeretteit. S ki így, ki úgy őrzí az emlékeket. Nálunk a nevemmel emlékeztek Szakály Sándor soha vissza nem tért tizedes, címzetes szakaszvezetőre, a Szekszár-dot, Tamásit, Nagykőnyit megjárt péksegédre. Talán sok más családban is így történt, túl sok-ban történhetett így! Közel 42 ezer hősi halott és eltűnt, több mint 28 ezer hazaszállított sebe-sült és mintegy 26 ezer hadifogoly volt 1943 ja-nuárja-márciusa vesztésége. Ők valamennyien a mieink voltak és kell, hogy azok is maradj-na. Őrizze emléküket a magyarság közös em-lékezete!

SAKÁLY SÁNDOR

Megemlékezés az áldozatokról

Az „aranykorszakban” megdőbbenéssel olvasha-tuk Nemeskürty István: Requiem egy hadseregért c. könyvét. Bármennyire tiltották, hozzánk is eljutott, kézről kézre járt.

Aztán bekövetkeztek az 1989-es változások, és las-csakán beszélni lehetett arról, amiről azelőtt még sut-togni sem volt tanácsos. Az erdélyi magyarság elsősor-ban a magyarországi médiából értesült a doni áldo-zatok emlékére szervezett magyarországi megemlékezé-sekről. 1999 októberében a Duna TV-ben tízezrek kö-vették a pákozdi emlékkápolna felavatását és az ad-dig orosz földben nyugvó magyar katona hazahozata-lát. Arról is értesülhettünk, hogy a magyar kormány kezdeményezésére katonatemetőket alakítottak ki a Don mentén, az egykori véres csaták helyszínén; Rudkinóban avatták fel a legimpozánsabbat.

Elérkezett hát az ideje annak, hogy az erdélyi áldo-zatokra is megemlékezzünk! 2002 januárjának egyik hajnalán ötlött fel bennem a gondolat és megszületett egy álom: tartsunk marosvásárhelyi megemlékezést, és állítsunk emlékművet az áldozatoknak! Szüleim példáját követtem. Édesapám, a szatmárnémeti-i refor-mátus gyülekezet lelkeseként gyülekezetében évről-évre megemlékezett a doni áldozatokról, sőt 1999. április 2-án, Nagypénteken a templomkertben már-ványból készült emlékművet állítottak a tiszteletükre.

Nemsokára, 2002. februárban, az EMKE Maros me-gyei szervezete kezdeményezésére a történelmi egy-házak és egyes civil szervezetek képviselőiből Maros-vásárhelyen héttagú emlékbizottság alakult a Don-ka-nyarban elesett áldozatokért. A bizottság vállalta egy emlékmű felállítását, kutatómunka beindítását, a túl-élők felkutatását, kiállítások megszervezését, valamint a januári megemlékezések megtartását.

Ennek eredményeképpen egy éven belül sikerült összeállítani egy 577 személyből álló listát mindazok-ról, akik Maros megyéből kerültek ki a Don-kanyarba, és ott meghaltak, eltűntek vagy megsebesültek. Maros-vásárhely mellett (83 személy) 125 Maros megyei te-lepülés érintett.

Tíz évvel ezelőtt, 2003. január 12-én, a doni offen-zíva 60. évfordulóján a marosvásárhelyi római katoli-kus temető bejáratánál a két évvel később bronzba öntött emlékműnek az alapköletételére került sor. A mintegy két és fél méter magas, összesen kb. hatszáz kilós emlékmű mondanivalója jelképes tárgyi elemek révén jut kifejezésre. A kompozíció egészében kereszt-

re emlékeztet, amelynek vízszintes része bronz, fűg-gőleges része pedig egy csiszolt andezit oszlop, egy-ben piederstál a vízszintes elem kiemelésére. A függő-leges oszlop elülső felirata: PAX, oldalt pedig az olvas-ható: DON, 1943. I.12. A vízszintes elem vonatkerék, ágyúcső roncsok, valamint emberi kezek egymásba torlódását tartalmazza.

Az idei, a 70. évfordulón megtartott megemlékezés-sel bár egy tíz éves folyamat véget ér, ugyanakkor a Don-kanyari megemlékezéseknek van jövője: a konkrét cé-lon túl mindenekeelőt a hagyományápolást táplálja.

Az idei doni emléktúra a Marosvásárhely-Csíksfalva közötti mintegy 25 kilométeres szakaszon történt. Idén január tizenkettedikén templomainkban a déli harang-szó jelképesen a 2. magyar hadsereg kálváriájára em-lékeztetett. Az egyik túlélőt, az orosz lágert megjárt, születésének századik évfordulója kapcsán tavaly megünnepelt Örkény István idézem: „Akk elviselték a fogság próbáját, elviselik a nehezebbet, a szabadság próbáját is”.

DR. ÁBRÁM ZOLTÁN

60 év után...

Advent negyedik vasárnapján az istentiszteletről hazatérve írom soraimat.

Több mint 60 évet éltem idáig Ausztráliában. Ezalatt mindvégig megmaradtam nemzethű magyarnak és aktívan kivettem részem az idevándorolt nemzeti emigráció szorgos tevékenységéből. Közösen felépítet-tük magyarságunk megtartását elősegítő intézményeinket, amihez támogató segítséget kaptunk az ausz-trál kormányoktól. Egyéb teendőim mellett 15 éven át voltam titkára, majd 22 éven keresztül elnöke a csűcs-szervezetként működő Új-Dél-Walesi Magyar Szövet-ségnek, jelenleg immár három éve tiszteletbeli elnö-ke vagyok. A magyar közösség érdekében kifejtett munkám elismeréseként 2002-ben Ausztrália államfő-je, II. Erzsébet királynőtől megkaptam az Ausztrál Érdemrend kitüntetését, és 2011-ben a Magyar Érdem-rend tisztikeresztjét adta át az Ausztráliába látogató Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes.

KARDOS BÉLA

Megható olvasni a 82 éves Kardos Béla összefoglalóját: Ausztráliában hat évtizeden át őrizte magyarságát és szol-gáltta közösségét. Megbecsülést érdemel mindazoktól, akikért cselekedett. Életvitale másoknak is példálul szolgálhat. (Szerk.)

Gábor Dénes-díjak átadása

A holográfia felfedezőjéről, az 1971-ben Nobel-díjjal kitüntetett tudósról, a XX. század egyik legnagyobb humanista gondolkodójáról elnevezett díj, az innovatív magatartás elismerése.

Az 1989-ben létrehozott alapítvány évente ítéli oda a díjat, kimagasló műszaki-szellemi alkotások, a mérnöki munka, a technológiai fejlesztés terén nyújtott kiemelkedő teljesítményekért. Az új ismereteket a gyakorlatba átültető szakembereknek.

A 2012 decemberében kitüntettek:

Dán András villamosmérnök, az MTA doktora, a BME Villamos Energetika Tanszék egyetemi tanára, többek között a „smart grid” egyetemi kutatóhely létrehozásáért kapta a Gábor Dénes Energetikai Nemzeti Díjat.

Imecs Mária villamosmérnök, egyetemi tanár, a Kolozsvári Műszaki Egyetem mérnök-professzora, a doktoranduszképzés terén kifejtett tevékenységéért vehette át a díjat.

Ifj. Duda Ernő menedzser, címzetes egyetemi docens, sikeres innováció-szervező munkásságáért kapta a Gábor Dénes-díjat.

Katona Tamás János mérnök-hőfizikus, az MTA doktora, a Paksi Atomerőmű Zrt. tudományos tanácsadója, az atomerőmű földrendés-biztonsági koncepciója, valamint a gyakorlati alkalmazás kidolgozásáért kapta a díjat.

Peták István orvos, az MTA Támogatott Kutatóhelyek Irodája, Pathobiokémiai Munkacsoport tudományos főmunkatársa, a molekuláris diagnosztikai módszerek kidolgozásáért, gyakorlati hasznosításáért vehette át a kitüntetést.

Tóth Magdolna kertészmérnök, az MTA doktora, a Budapesti Corvinus Egyetem Gyümölcs-termő Növények Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára, a hazai üzemi almatermesztésben 60 százalékos arányban szereplő almafajták honosításáért részesült az elismerésben.

Vígh László vegyész, akadémikus, az MTA Szegedi Biológiai Központ Biokémiai Intézet kutatóprofesszora többek között a Biopolisz-program kidolgozásáért és tudományszervező munkásságáért kapott díjat.

Rátai Dániel informatikus, feltaláló, a 3D for All Számítástechnikai Fejlesztő Kft. általános fejlesztésvezetője, a holisztikus megjelenést és valós térbeli interakciót biztosító

Kiállítás

„Mítosz és természet” címmel 4 magyar művész mutatkozik be alkotásaival a bécsi közönségnek.

Tiszakécskén 35 éve kerül megrendezésre a művészeti szimpózium. Ennek keretében Közép-Európa országainak alkotó művészei 10 napon keresztül dolgoznak együtt. A Tisza parti művésztelepen 2012 óta a **Hernalsi Kultúrháló** 2 művésze is jelen van. Így nyílt lehetőség arra, hogy **Monika Herschberger** és **Norbert Mayerhofer** 4 alkotótársát meghívja Bécsbe.

Gyalai Béla, Tiszavárkonyban született. Képein hazája varázslatos tájain kívül bibliai és mitológiai jeleneteket is ábrázol. Impresszionista képein újra és újra megtalálható a Rembrandt műveiről ismert csilló arany szín.

Mara Kinga, fiatal festőnő. Alkotásaiban a modern formákat kapcsolja össze a hagyományos európai művészet elemeivel. Bemutatásra kerülő műveit a magyar és a kínai népművészet ihlette. Néhány munkáját megvásárolta a Kínai Népművészeti Múzeum.

Ambrus Lajos, a vadászat festője. Az állatvilágból merített témák hátterén a természetet jeleníti meg. Képein személyes élmények reflektálódnak, hagyományos stílusban. Képeit Európában, Amerikában és Afrikában már több kiállításon láthatta a közönség.

Nemes István, festészete a japán művészet törekény eleganciáját idézi. Témáit ő is az állatvilágból meríti. Motívumait a madárvilágból és gyakran a magyar történelem mitologikus eleméből választja.

Az ünnepélyes megnyitó 2013. február 22-én 19:00 órakor lesz,
Eric Lary & Gernot Manhart zenei közreműködésével.

A kiállítás megtekinthető:

2013. február 22. – 2013. március 13.
1170 Bécs, Hernalser Hauptstraße 49.

technológia megoldásának megalkotásáért részesül a kitüntetésben.

In Memoriam kitüntetést kapott **Csermely Péter** biokémikus.

Gábor Dénes Tudományos Diákköri Ösztöndíjban részesült **Sik Dávid** villamosmérnök-hallgató.

Kizökkent idő...

Száttört kehely cserepei

Árnyékunk mindig velünk van. Ha magamról akarok beszélni, csak részek szólnak meg, a többiek hagyják beszélni őt. Ha házak volnánk, természetes volna, hogy minden szinte más és a világ is másnak tűnik onnan.

Minek is képzeljük magunk. Isteneknek vagy ördögöknek, avagy kutyáknak, lepéknek? Háznak elég ritkán.

Ugyanígy sok életet élünk. Váltogatjuk szerepeink. Életünk egy harmadában alszunk és agyunk aktivitása intenzívebb, mint ébren. Mégis azt hitejtük el magunkkal, hogy az alvás elveszett idő, szükséges rossz. Aludni. Elaludni. Igen, ez egy vég. De álmodni!?

Karma kar ma

Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra. A karma tanítás lényege, hogy a cselekedeteid alakítják világod és gyümölcseit te fogod szakítani előbb utóbb, mikor beérnek. Az elődök óceánnak nagy víznek mutatják a világot. Az ember csepp az óceánban. A teremtés pillanat, amikor a vizek felett az ige megjelenik.

Ige, mely számunkra annak kényszerét jelenti, hogy igent kell mondani valamire és ezzel belépünk a szét-

szabdalt történetek, a cserepekre hullott lelkek világába és hörpintünk az óceánból. Megszületünk.

Pandóra elveszi tőlünk, amire már éretlenek vagyunk, nem szabad kutatnunk, milyen volt a létezés egészként. Elveszi, de ő is cselekedni kénytelen és ezzel létrehozza annak árnyékát is, amit megnyilvánított. Az árnyék a HIÁNY. A vágódás, kíváncsiság, a homályos gyökértelen készítés, hogy megismerjünk, meglassunk, érintsünk valamit vagy eljussunk valahova, nem is tudom hova.

De finomat főztél! Ez tényleg remek ebéd volt. Mégis úgy ennék még valamit. Mit ennél? Hát nem is tudom, de olyan jó volna valami. Ugye ismerős hétköznapi párbeszéd. Már éhesek nem vagyunk, jól működtek a dolgok, de mégis hiányzik valami, ami talán már csak a kényeztetés része. Kényem-kegdem, öröömöm akarja, hogy valahogy tényleg ne csak jó legyen ez az ebéd, hanem tökéletes.

Így vagyok hát az étellel és árnyékával. A legfantasztikusabb film, amiről most tudomásom van, mégis szeretném megtréfálni a karmestert, hogy a teljességet játszassuk el valamelyik színpadon.

KÖVESDI MÁRIA

Pénzt keresünk

az angolok és jobban értünk a borhoz mint a skandinávok. Megannyi előítélet, de – legalábbis a mi szemszögünkől nézve – mennyi igazság!

Hogy egy-egy nép fia vagy lánya hogyan kezd el egy vállalkozást, hogyan illeszkedik be a gazdaságba, azt a legegyszerűbben azzal az igével lehet jellemezni, amellyel nyelve a pénzszerzést fejezi ki. Ez németül *verdienen*, tehát *szolgálni* kell, hogy a pénzt kiérdemeljük. Az angolok azt mondják, hogy *earn money*, tehát aki vet, az *arat*. Az amerikaiak *make money*, ők tehát *csinálják* a pénzt. A franciák azt mondják, hogy *gagner*, az olaszok *guadagnare*, a spanyolok *ganar*, a portugálok *ganhar*, tehát ők játsza *nyerik* a pénzt. És mi magyarok? Mi *keressük!* Hogy megtaláljuk-e, tudatosan, vagy inkább mint vak tyúk a szemet, azt a mi igénk nem fejezi ki.

De sokan *megtalálják* számításukat, mert odaadással, tudással és szorgalommal végzik dolgukat és így sikeresen *megkeresik* pénzüket, kenyerüket.

FORGÓ LÁSZLÓ

Farsang

Az istentisztelet vége felé a rákospalotai lelkész megkérdezi a nyáját:

- Hányan bocsátottatok meg testvéreim az elletek vétkezőknek?

Mindenki feltartja a kezét, kivéve egy törékeny idős hölgyet.

- Szakács néni, ön nem akar megbocsátani az ellenségeinek?! - kérdi a lelképástor.

- Nekem nincs egyetlen ellenségem sem - mondja kedvesen mosolyogva az apró hölgy.

- Ez igen szokatlan. Megkérdezhetem mennyi idős?

- Kilencvenhét múltam.

- Szakács néni, megkérhetem, hogy jöjjön ki ide a gyülekezet elé és mesélje el nekünk, miképpen lehetséges, hogy valaki majdnem százéves és nincs egyetlen ellensége sem! Az aranyos néni kitotyog a lelkész mellé, szembefordul a gyülekezettel, és angyali mosollyal az arcán csak ennyit mond:

- Túléltem a nyomorultakat!

@

Haldoklik az öreg székyel és végrendeletet csinál. Hagyományoz mindenik fiának, hanem a végén eszébe jut, hogy ő hitközségi ember is. Mint jó egyházi rá gondol az egyházi emberekre:

- Azt a tinót, ami a tavaszon elvesze a szántás előtt hat héttel, hagyom az eklézsiának. Ha pedig megkerül, legyen a Mihály fiamé.

@

Ha egy hozzátartozó vidéken vagy külföldön, szóval szeretteitől távol meghal s hamvait postára bízák, e folyamat egyik lehetséges definíciója: a posthumus.

@

Az emberek jókívánságaikkal szokták egymást elhalmozni. Jegyezzük meg, bizonyos kívánságok állandó jelleggel nem alkalmasak, sőt visszatetszést szülhetnek. Hogy csak egyetlen ilyen példát mondjunk: hirtelen olvadás utáni erős fagy következtében ha jégpályává változott az egész város és a mentőautók fűsikeltető szirénázással szaladgálnak ide-oda, kedves ismerősünkkel összetalálkozván, búcsúzáskor óvakodjunk kívánságun-

kat a szerencsés megérkezés reményében akképp közölni: kéz- és lábtörést!

@

Az ifjú család megérkezik látogatóba a nagymamához. A menyecske kényelembé helyezi magát, régi fényképeket nézeget, az ötéves unoka, a kis Zsuzsika egyszer a konyhában sündörög, ahol a nagyfi főz, másszor az anyja körül. A nagyinak a fia segítkezik, hol ezt, hol azt ad a keze alá, közben anyja szólítgatja, mondván: Zsolti hozd a lisztet a kamrából! Zsolti szaladj ki, nézd meg a postaládát! Zsolti, kend meg az ajtót, már rettenetesen nyikorog! Zsolti igyekszik mindent teljesíteni. A kis Zsuzsika elkerekedett szemmel figyelí apját, mintha csodálná szolgálatkészségét. Aztán egyszer csak odaszalad az anyjához, és elhűlten kérdezi: — Anya, te tudtad, hogy apát Zsoltinak hívják?

@

Az idős házaspár elmegy az orvoshoz. A papát vizsgálgatja a doktor. majd kijelenti: — Holnapra hozzanak, kérem, sperma-, vizelet- és székletmintát.

A mama bólogat, a papa már rettenetesen rosszul hall, mondhatnánk töksüket, és megkérdezi élete párját:

— Mit mondtott? Mit akar?

— Á, semmit, csak a gatyádat – válaszolja a néni, majd maga elé dörögve folytatja: — Abban benne van minden.

@

Az első házasság - az érzelem diadala az intelligencia felett.

A második házasság - a remény diadala a tapasztalat felett.

A harmadik házasság - a hülyeség diadala mindenek felett.

@

Mikor Dionüszosz valamely jeles esztendőben meglátogatta az osztrák Tudományos Akadémiát s homlokáról lecsüngő szőlőfürtjeiből jóféle burgenlandi vinkót sajtolt, az amúgy komoly akadémikusok mélységesen lerészegedtek, s eme farsangi állapotukban fennhangon dicsérték az Urat. Ránk, Akadémián kívüliekre is ez a sors vár, mint a nagy X s elláta bennünket illatos vínóval melyben nem annyira veríték mint inkább veritas vagyon. Álljunk elébe, feküdjünk alája.

A baromfiudvarban fél kilós tojást tojik az egyik tyúk.

A hírre jön egy riporter és kérdezi tőle: - Megmondaná, hogy hogyan sikerült ekkora tojást tojnia?

- Ez családi titok.

- Mik a tervei a jövőre nézve?

- Egykilós tojásokat szeretnék tojni.

A riporter faggatja a baromfiudvar kakasát is: - Mik a tervei a jövőre nézve?

- Sztétverem a strucc pofáját!

@

Fókafiú udvarol a fókálnynak, de az erősen kéreti magát.

- Ez nem igaz! - dühöng a fókafiú - A kiháló állatok listáján vagyunk, ez meg itt kéreti magát!

@

A légy sétál fiával egy kopasz ember fején és így szól:

- Látod fiam, amikor én még olyan kicsi voltam mint te, akkor itt még csak egy keskeny gyalogút volt.

@

Két szentjánosbogár találkozik. Az egyik teljesen be van kötözve.

- Mi történt veled? - kérdezi a másik.

- Tudod, gyenge már a látásom. Tegnap este megláttam egy gyönyörű nőt, leröppentem, és magamhoz szorítottam. Kiderült, hogy csak egy eldobott cigarettacsikk volt.

@

A szűnyogmama így szól lefekvés előtt a kicsinyeihez:

- Ha most szépen elalusztok, akkor holnap elviszlek benneteket a nudista strandra.

@

A bika a kerítésen át beugrik a tehénekhez: - Sziasztok! Tökös Dönci vagyok, de hívjatok nyugodtan csak Döncinek, mert a többi fennakadt a kerítésen!

@

Pali bácsinak gyönyörű borzbőr-tarisznya lóg az oldalán. A városban meg is bámulják.

- Ugyan Pali bácsi, hogy lehet két borzot fogni?

- Hogy-e? – veti oda Pali bácsi, – hát megfogok hármat, elszalasztok egyet s megvan!

Kié a győzelem?

Parlamenti választások Romániában, 2012

A 2012. december eleji parlamenti választásokkal kapcsolatosan a romániai pártvezérek aligha értenének egyet a címbe emelt kérdéssel. A 7,7 millió leadott szavazat (a több mint 18 millió romániai választópolgár 41,76 százaléka szavazott) jó részvételt jelent: kévéssel meghaladta a legutóbbi, 2008-as részvételi arányt. Van egy kimagasló eredményt felmutató szövetség (a Szociálliberális Szövetség (USL) fő pártjai a Szociáldemokrata Párt és a Nemzeti Liberális Párt; képviselőházi jelöltjei a vokсок 58,6 százalékát, a felsőháziak a 60 százalékát szerezték meg), a fő ellenzék pedig romokban (a Liberális Demokrata Pártra épülő jobbközép Igaz Románia Szövetség (ARD) jelöltjei a vokсок 16,5 százalékával korábbi eredményük alig felét érték el). A parlamentbe bejutott még a populista Dan Diaconescu Néppárt (PPDD) a vokсок 13,99 százalékával, valamint a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) pedig a vokсок 5,13 százalékával. És mégis indokolt a kérdés: kié a győzelem?

Az USL eredménye mögött ugyanis igen nehéz felfedezni a pozitív jövőstratégiát, ugyanakkor a választások előtti fél éves kormányzásuk alatt nem értek el semmilyen érdemleges sikert. Ennek ellenére az eredményük pártját ritkító, csak 1990-ben, a kommunizmus szövénvényéből kiszabadulni nem képes, a demokráciát kósztolgató országban kapott egy párt, az Iliescu nevével fémljelzett kommunista utódpárt kétharmados parlamenti felhatalmazást. Az akkori erős ember, Ion Iliescu a ma Victor Ponta vezette Szociáldemokrata Pártnak a tiszteletbeli elnöke és nagy öregje – vagyis a mostani kimagasló eredményt szintén a baloldal érte el. Az USL fő kampányjelszava egyszerre mondott sokat és semmit sem: *„Betartottuk ígérétünkelt”*. A jelszó két ígéretre utalt: a nyár elején kormányt alakító Ponta és az USL azt ígérte: kiegészítik a fizetéseket, vagyis visszaadják a közszférában dolgozóknak a 2010 közepén, az akkori ígérlet szerint fél évre elvett 25%-os fizetéscsökkentés két év alatt vissza nem adott mintegy felét (kb. 13%-át), illetve a nyugdíjasok megkapják a tőlük 2011 januárja óta jogtalanul levont egészségbiztosítási többletjárulék különbözetét. Röviden a lényegről: a 740 lejes minimál nyugdíj összegig nem fizetendő ez a járulék, akinek a nyugdíja ennél nagyobb, annak fizetnie kell. Ezt 2011 elején hibásan számolták ki (természetesen többeb vontak el), és 2012 nyarán az Alkotmánybíróság a kormányt a pluszban elvont összegek kifizetésére kötelezte. A Ponta-kormány 2012 decemberében kiegészítette a két és fél éve megcsontított fizetéseket, ugyanakkor elkezdte az AB-döntésének a végrehajtását – amit nyári kormányra lépésükkor vállaltak.

Egyiket sem lehet külön eredménynek tekinteni. Az AB döntése demokráciában nem lehet vita tárgya, tehát ez nem vállalás volt, hanem kötelesség. Ami pártos volt ebben, az a teljesítés időzítése: hogy meglegyen a választási hatása. Ami a fizetések kiegészítését illeti, a helyzet bonyolultabb. Az államnak 2012 decemberében sem volt meg a forrása a fizetések visszaállítására, tehát a helyzet okán a kiegészítés lépése megkérdőjelezhető: ha külföldi forrásokból kell állni a közszférában dolgozók béreinek tizedesnéhány százalékát, akkor az ország eladósítása történik. Erre szavazott sok millió polgár: egy olyan „megoldásra”, amely nem megoldás. Ponta és csapata fél éves kormányzati mérlege az elemzők egybehangzó véleménye szerint negatív, nem kormányoztak, hanem a hatalomért harcoltak minden eszközzel – lásd Traian Basescu elnök leváltási kísérletét, illetve több olyan lépésüket, amelyekre az EU vezetői is felhúzták a szemöldöküket és kritikát fogalmaztak meg.

Az új parlamentnek vezető ereje tehát egy olyan pártszövetség, amely képes volt mozgósítani az elégedetleneket, miközben a volt kormánypárt, a PDL képtelen volt átütő üzenetet megfogalmazni, egykori választói vagy kívárnak, vagy elfordultak tőle. A parlament harmadik legerősebb alakulata egy populista párt, a 2011-ben alakult Dan Diaconescu Néppárt lett – a tévéutalajdonos Dan Diaconescu pártjának nevébe „szerényen” beillesztette a sajátját is. Ez a párt összegyűjtötte a proteszt szavazatok jelentős részét, illetve azokét, akik korábban vagy olcsó juttatásokkal, vagy még olcsóbb ígéretekkel „hagyták megvásárolni” magukat. 2012 után talán bizonyosan kijelenthető: a soven, rasszista megnyilatkozásairól ismert Nagy-Románia Párt 1,2%-os „eredményével” lekerült az ország politikai térképéről.

Íme, a parlamenti pártok eredményei táblázatba foglalva:

Párt/pártszövetség	Képviselőház			Szenátus		
	Szavazat %	Mandátum	Változás 2008-hoz	Szavazat %	Mandátum	Változás 2008-hoz
Szociálliberális Unió	58,63	273	+ 94	60,1	122	+ 45
Igaz Románia Szövetség	16,5	56	– 59	16,7	24	– 27
DD Néppárt	13,9	47	+ 47	14,65	21	+ 21
RMDSZ	5,13	18	– 4	5,23	9	–
Összesen		394 (+18)			176	

Bekerült a parlament alsó házába 18 etnikai kisebbség képviselője is a kedvezményes mandátum intézményének köszönhetően.

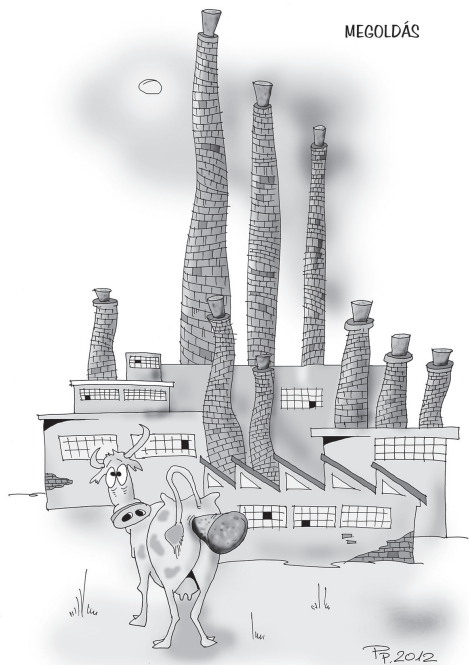
Az USL 273 képviselői és 122 szenátori mandátumot szerzett, ami azt jelenti, hogy a két ház együttes ülésén 67 százalékos többsége van. Az USL-nek csak a 176 fős szenátusban van kétharmada, a 394 főssé

vált képviselőházban nincs. A román alkotmány szerint azonban a sarkalatos törvények esetében a minősített többséghez mindkét házban elegendő a honatyák összlétszáma felének, plusz egy főnek a szavazata. Kétharmados többség csak az alkotmánymódosításhoz szükséges.

Miközben évek óta kiemelt politikai kérdés a parlament létszámának a csökkentése, amiről a 2008-as választások alkalmával külön is megkérdézték a választókat, s a véleményt nyilvánított többsége kisebb, mintegy 300 fős törvényhozás mellett tette le a voksát, a 2012-es választások a parlament létszámának jelentős növekedését hozta el. Mivel az országban 315 képviselői és 137 szenátori választóközvet létezik, elvben a megválasztott honatyák száma sem lehetne nagyobb. (Illetve pluszban van a 18 kisebbségi képviselő.) De a választási rendszer kevert: az egyéni választókerületekben mandátumot közvetlenül az szerez, aki a szavazatok fele+1-et megszerzi, utána a nem hasznosult szavazatokat összesítik és egy arányos rendszer szerint visszaosztják. Ha sok körzetben van elsőkörös győztes, akkor a második körben akkor is osztnak mandátumot a leadott vokсокért, ha a választóközvetek „elfogytak”: Bukarestben az egyik szenátori körzetnek 3 szenátora van. Mivel az USL igen sok első körös győztese miatt a többi párt a második körben kapott mandátumot, ezek felduzzasztották a honatyák számát. Ekként lett Romániának 452 helyett 588 fős parlamentje – miközben a kétszer annyi lakosú Spanyolországban a törvényhozas 614 tagú. Ennek humoros oldala, hogy a bukaresti Parlament nagyterme, a képviselőházi terem immár nem elég nagy az együttes ülések megtartására. (Az alakuló ülésen ezt a dilemmát a hiányzó honatyák „oldották meg”).

A magyar pártok szereplése a választásokon több kérdést indukál. Az első természetesen a pártpluralizmusra vonatkozik: meddig és mennyire fogadja el az erdélyi magyar polgár, hogy tetszik/nem tetszik, neki egy adott párt-ra (RMDSZ) kell szavaznia? Ez a kérdés még élesebben tehető fel, miután a választásokat követően, 2013 januárjának a közepén az RMDSZ a magyarországi baloldal vezető pártjával, az MSZP-vel

stratégiainak mondható szerződést kötött. Természetesen a kisebbségi polgárnak is vannak/lehetnek ideológiai opciói, ezt elégíthetik ki az utóbbi években megjelent magyar pártok: a Magyar Polgári Párt és az alig egy éves Erdélyi Magyar Néppárt. Az MPP miként 2008-ban, idén sem indult a parlamenti választásokon, megletetést az okozott, hogy a háromosztatú politikai

mezőben a „nagy” RMDSZ támogatására szólított fel, és nem a vele hasonló politikai logika mentén létrejött EMNP mellé állt. Elméleti számítások szerint a biztos bejutónak számító RMDSZ mellett az EMNP is parlamenti párt lehetett volna, hiszen ehhez elegendő az alternatív küszöb (szintén romániai sajátosság) teljesítése: 6 képviselői és 3 szenátori körzet megnyerése. Ami nem következett be, de a közel 50 ezer képviselői és majdnem 60 ezer szenátori szavazat a helyhatósági eredményeknél jobb, és a párt vezetői úgy értékelik, hogy az EMNP a román politika országos szinten is számmon tartandó játékosává lett.

Az RMDSZ képviselőjelöltjei 380.656 szavazatot (5,13%), szenátorjelöltjei 388.528 szavazatot kaptak (5,23%). Az RMDSZ legyőzte riválisát – erre számított, ezért nem lépett koalícióra. De az RMDSZ parlamenti súlya az ismertetett növekedés miatt 4,5 százalékra csökkent. Ha ehhez hozzávesszük azt is, hogy 2008-as eredményét képtelen volt megismételni (akkori eredményei 6,17% a képviselőházban és 6,39% a szenátusban), akkor az állapítható meg, tovább tart a párt lejtómenete: az 1990-es első választás óta minden parlamenti megmérettetés a korábbihoz képest gyengébb eredményt hozott. A kérdés az: meddig tart(hat) a folyamat? A parlamenti bejutási küszöb ugyanis 5 százalék.

Tehát nem kerülhető meg a kérdés: kié a győzelem? A 2012-es romániai parlamenti választásnak vannak győztesei – de igazi győzelmet senki sem aratott. Főleg Románia polgárai nem.

Dr. BODÓ BARNA (Temesvár)

Csehszlovákia kettéválásának huszadik évfordulójára

A nagyhatalmak által az első világháború után Csehszlovákia néven összetakolt állam, már a létrejöttékor magában hordozta azokat a mély ellentéteket, amelyek húsz év múlva első szétesését okozták. Előbb a széleskörű szlovák autonómia, majd 1939-ban a Tiso-féle szlovák állam létrejötte tette teljessé az ország kettéválását. Igaz, hogy ez utóbbi alakulat a német harmadik birodalom bábállama volt, de létrejötte találkozott az akkori szlovák politikai elit egy részének és a terület lakosai többségének óhajával is. A második világháború után a győztes nagyhatalmak, némi korrekcióval ugyan, újra visszaállították Csehszlovákia eredeti határait. Annyi változás történt, hogy Kárpátalját, amely részét képezte az 1918-1938 között létezett Csehszlovák Köztársaságnak, a Szovjetunió kebelezte be.

A szlovák lakosság, illetve értelmiségi elit körében, 1945 után is élt az önrendelkezés gondolata. Az országra nehezedő szovjet ellenőrzés évei alatt ez többnyire fojtva maradt, de a hatvanas évek elejétől már egyre többször terjedtek el, eleinte félnyilvános módon, az elégedetlenség hangjai. A szlovákok nehezmenyítették a túlzott cseh hegemoniát, és úgy érezték, hogy gazdaságilag, főleg a fejlesztések és beruházások szempontjából, Szlovákia hátrányt szenved. Ezek a nézetek megjelentek az egyeduralkodó kommunista párt belső vitáiban is, amelyek többnyire kiszivárogtak és szájhagyomány útján terjedtek a lakosok körében. Ez vezetett el 1968-hoz, a Prágai Tavaszhoz, amikor Szlovákiában nyíltan megfogalmazták egy egyenlő jogokkal rendelkező szövetségi (föderációs) állam kialakítását. Ekkor még komolyan nem merült fel az önálló Szlovákia létrehozása. A Prágai Tavasz katonai eltiprása után, 1968 októberében, most már újra teljes szovjet ellenőrzés mellett, megalakult a cseh-morva és szlovák országrészek közös szövetségi állama. A modell kissé hasonlított az Osztrák-Magyar Monarchia dualista állami berendezkedésére. A köztársasági elnök, a hadsereg, pénzügyek és a külügyek közösek voltak. Szlovákiának volt külön törvényhozása és kormánya, amely a terület egyéb ügyeit intézte. Az ezt követő két évtized során, a fú alatt,

tovább érett a szlovák önállóság gondolata. Míg nem az 1989-es rendszerváltozás után elemi erővel tört fel, és került nyilvánosságra, először az államszövetség megreformálásának, majd az önálló Szlovákia létrejöttének a követelése. Ekkor már lehetett érzékelni, hogy Csehszlovákia rövid időn belül ketté fog válni. Főleg azután, amikor 1991-ben a meg szálló szovjet katonai alakulatok is elhagyták az országot, már nem volt olyan külső tényező, amely megállíthatta volna Szlovákiát elszakadási törekvéseiben. A demokratikus nyugat pedig nem tagadhatta meg egy népnak az önrendelkezésre való jogos törekvését. Legfeljebb aggodalmukat fejezhették ki, nehogy káosz keletkezzen Európa szívében, illetve nehogy fegyveres konfliktusba torkoljon az osztozkodás folyamata.

A cseh politikai elit egy ideig próbálta engedményekkel kielégíteni a szlovák felet, de ezek már meddő kísérleteknek bizonyultak. Szlovákia ugyanakkor egyoldalú lépésekre szánta el magát. Például a szlovák parlament alkotmányt hozott létre, amely a még érvényes szövetségi államrendet meghaladó tételeket foglalt magába. Végül a cseh politikusok közül Václav Klaus volt az, aki vállalta, hogy a szlovák Meciarral (mindkettő miniszterelnök) lebonyolítják az ország kettéválását, amely véglegesen 1993. január 1-jén lépett hatályba.

Hosszas tárgyalások és egyezkedések következményként megtörtént a vagyonelosztás, a különböző állami jogok és jogosítványok szétválasztása. Hogy ki járt jobban azon maig vitatkoznak a történészek, politológusok és közgazdászok. A vélemények megoszlanak. Az érvek azonban mintha azt mutatnák, hogy a szétválás nem hozta hátrányba, és nem juttatta nagyobb előnyökhöz egyik felet sem. Ilyen szempontból nincs is konfliktus a két ország között, sőt meleg baráti viszonyról nyilatkoznak a politikusok mindkét részről.

Szlovákia hivatalos államünnepé nyilvánította az önállóság első napját, január 1-jét, ami kissé furcsa, mert ezen a napon évszázadok óta mást szokott a világ ünnepelni. Csehország nem ünnepli a szétválást.

Külön elemzést kívánna a szlovákiai magyar po-

litikusok, illetve a magyarországi politika viszonya az szlovák önállósodási folyamathoz. Ezen írás terjedelme azonban nem teszi lehetővé eme vonatkozások mélyebb elemzését. Ízelítőül ehhez a témához az alábbiakban egy véleményint idézek, mégpedig Duray Miklós hosszabb írásából, amely a Felvidék ma honlapon található: „Csehszlovákia megszűnése ugyanis akkor nem volt ínyére sem Brüsszelnak, sem Washingtonnak. Egyrészt azért, mert már több mint hetven éve csehszlovák-pártiak voltak illetve tartottak a szlovák értelmiség hagyományos orosz-szimpatáijától. Ez utóbbit biztonságpolitikai veszélynek tekintették – mindaddig, míg nem terjedt ki a NATO keleti pereme Ukrajna határáig. A szlovák politikai reprezentációnak egy jelentős része úgy viszonyult Szlovákia önállóságához, mint az egyszerű lány a szexhez: szeretkezni is akart a fiújával, de szűz is akart maradni. A szlovák politika részben és a szlovákiai magyarok egy része ezt a paradoxont teljesítette. Mi magyarok (Magyarországon is, és a valamikori Csehszlovákiában valamint a jelenlegi Szlovákiában) valóban rosszul politizáltunk a rendszerváltozást követő időben. Ok nélkül voltunk finnyások, büdösnek éreztük az önállóságot hirdető szlovák politikusokat, valamint mi is a helyidegen amerikaiak kegyeit kerestük. Az euro-atlanti politikához igazodtunk, budapesti szémszögből és prágai vagy pozsonyi szémszögből nézve is, ahelyett, hogy igazodtunk volna térségünk valóságához a saját érdekeink szerint. Utána lehettünk volna euro-atlanti politikusok körömszakadtáig. A szlovákok ezt tették és igazuk volt – erre csupán az vet árnyékot, hogy a mai napig a szlovák politikai élet peremén foglalnak helyet azok, akik egyértelműen kiálltak Szlovákia állami önállósága mellett.” – Eddig az idézet.

Érdeességként meg kell jegyezni, hogy a magyar kormány elsőként ismerte el Szlovákiát, mint önálló államot. A pozsonyi magyar konzulátus például már 1993. január 1-jén nagykövetségére cserélte az utcai hivatali táblát. Eme gesztusoknak azonban nem kaptak szlovák részről semmilyen viszonzást.

v.s.

Másfajta új esztendő(ke)t, itthonról

Sokat gondolkodtam azon, hogy vajon mit lehet kívánni Magyarországról Ausztriában élő magyar barátainknak, akik többségéhez lassan negyedszázados barátság fűz. Természetesen a válasz lehet egyszerű, ahogy az újesztendő első napját megelőző és követő órákban írni, mondani szoktuk: BÜEK!

Ennél azonban úgy vélem mást és többet is kellene mondanom, s hogy ez érthető legyen, talán szükséges visszatekinteni egy picit a múltba. 1986-ban voltam először ösztöndíjas a bécsi Collegium Hungaricumban. Négy őszi-téli hónapot tölthettem Bécsben és naponta órákat ültem a Kriegsarchivban, elvégre azért kértem és kaptam az ösztöndíjat, hogy kutatással töltssem az időt. Mielőtt elindultam volna, derék poéta barátom Zalán Tibor – aki ismerte a nyugati magyar emigráció különböző „rendű-rangú” tagjait, és akit azok nagyra becsültek – „felkészített” egy kicsit Bécsből, a kintiekből. Kiket keressek fel, kiknél hivatkozhatom rá és így tovább...

Úgy tettem, ahogy mondta. Érthetően és természetesen kellő fenntartásokkal, gyanakvással fogadtak – hiszen nem tudhatták, hogy jöttem vagy küldtek –, de ahogy telt s múlt az idő elfogadtak. Deák Ernő, Szépfalusi István, Smuk András, Papp Vilmos, Zirczy Enikő, Wurst Erzsébet, Kautny Endre, Radda István, Szemerédi Tibor, Megyik János, Monoszlóy Dezső, Valentiny Géza... és a sor hosszan lenne folytatható. Ahogy csak az említettek névsorát végignézem sokféle, sok dolgot megélt, sok mindenben másként gondolkodó ember, de valamiben szinte valamennyi azonos volt: számukra 1956 forradalom és szabadságharc volt. S úgy vélték a nyugati magyarságnak közösen kell fellépnie a magyarországi kommunista rendszer ellen. A felsoroltak közül számosan csak Nagy Imre és kivégzett társai budapesti temetésére utaztak a szülőhazába, illetve csak azt követően léptek át Magyarország határát. Volt, aki ezt korábban megette és Illyés Gyula temetésén képviselte a nyugati magyarságot.

Hosszú idő – több mint két évtized – telt el a magyarországi rendszerváltoztatás óta s barátaim közül számosan már az árnyékvilágban éltek életüket, s figyelek, hogy miként is sáfárkodnak a földi halandók a rájuk bízott értékekkel, ami nem más, mint a nyugati magyarság kulturális, politikai feladatainak a továbbéltetése az összmagyarság érdekében.

Azt hiszem, kicsit elszomorodnak, ha azt látják, amit magam „meg-megtapasztalok”: méltatlan viták, szétszakadt barátságok, klikkesedés és a múlt méltatlan elfelejtése. Hol vannak már azok az idők, amikor az 1956-os magyar forradalom és szabadságharca emlékező ünnepségen alig fértek be az emberek az Annagasse-i terembe – ahol 1986-ban átélhettem azt,

amit Magyarországon nem lehetett (vagy csak én nem tudtam, hogy hol kellett volna keresni a lehetőséget otthon) – és ott az 1945-ös, az 1948-as, az 1956-os és az 1960-as évekbeli emigráns – korabeli magyarországi szóhasználat szerint disszidens – boldog tekintettel figyelte a szónokokat, énekelte a Himnusz-t és a Szózatot és egyet akart: önálló, független Magyarországot. Avagy miként vonultak fel Bécsben a magyarok – barátokat mozgósítva – tiltakozva a romániai falurombolás ellen, s a sor hosszan lehetne folytatható.

A jelzett idők s történések valahol a nem is oly távoli múltban vannak már. Barátaimmal – ha Bécsben vagyok – szinte alig találkozom úgy, mint rég. Ki itt s ki ott. Nem azért mintha már nem lenne meg a Schweden Platz-on a „Központi Szövetség” néhány szobás „székháza” vagy, mert a többségében ma már nyugdíjas barátaim inkább nagyszülői feladatokat vállalnának magukra és nem a „magyar ügyet” tartanak a legfontosabbnak, hanem azért mert ők nekem még mindig a barátaim, de egymásnak már csak alig-alig. Ez az, ami fáj nekem. Egykoron – és sokáig – úgy vélt-em, a nyugati magyarság képes követendő példát mutatni a számunkra, jelezni azt, hogy a közös ügyekért miként lehetséges felretenni a kisebb-nagyobb ellentéteket, mert létezhet konszenzus, lehet közös a cél, azonos az eszköz.

Lehet, hogy csak létezhetett? Remélem nem a múlt időt kell(ene) használnom. Talán még létezhet ma is. Az egymástól eltávolodottak talán hajlandók lesznek ismét kezét nyújtani egymásnak és rájönnek arra, hogy lehetséges, hogy együtt nehezebb, de hatásosabb és a köz javára is eredményesebb közösen dolgozni.

Egykoron természetes volt szinte mindenkinek, ma lehet, hogy már az is megosztónak tűnik, ha magam az „Europa”- Club évente megjelenő könyvének címlapján minden esetben olvasható gondolatot idézem: „A sokfelé szakadt magyarságnak nem kell feltétlenül egyetértenie, de értenie kell egymást.” (Csoóri Sándor).

Majd két évtizede választották ezt a mottót sokan s hittek benne őszintén. Nem lehetne, hogy ennek a szellemében élnétek és cselekednétek a jövőben? Számomra ez lenne a fontos és egyben a megnyugtató. S ha majd ismét Bécsben járok, akkor talán lehetséges lesz, hogy megint közösen üljük körül az asztalt a Schweden Platz-i „birtokon”, netán valamelyik kisvendéglőben, ugyanazon a helyen és együtt emlékezzünk 1848. március 15-ére, 1956. október 23-ára és arra, hogy nekünk, a szétszakadottságban élő magyarságnak akkor lehet csak jövője, ha megértjük egymást. Tegyük rá/tegyetek rá kísérletet! A múltból datált régi barátsággal és kézszorítással:

SZAKÁLY SÁNDOR

30 éves az alsóőri színjátszó csoport

Múlt év december 8-án ünnepelte fennállása 30. évfordulóját az egyesület, s ebből az alkalomból jól sikerült válogatásban idézték fel az újabb és régi keletű élményeket, pergették vissza az eseményeket. Jól tudhatták már a honfoglalók, miért tartottak egy-egy fontos eseményre nagy utána *áldomást*. Mert emlékezés, ünnep nélkül minden a szürkeségbe fullad, korunk mindennapjai meg különben is feledéspártiak.

Az alsóőriek nagyon is tudták és tudják, miért érdemes megállni, felidézni a közös élményeket, hiszen az együtt megélt, alakított események éppen a színjátszáson keresztül nyerték el sajátságos közösségformáló jellegüket. Találóan szép az *együttes* kifejezés: valamit közösen együtt véghezvinni, s ez főnévként háramlik át az egyes tagokra. Ezt jelenti az egyre zsugorodó őrségi nyelvízget magyarjai számára az a csapat, amelyik összjátékával magához vonzza az egész falut. Egy-egy darab bemutatása a nézőtért is magába olvassza: nem csupán a szereplők, de a nézők is egyetlen közösségben olvadnak eggyé.

Tudja ezt jól **Szabó Nándor**, az egyesület feje, amolyan színházigazgató. Melengető és éltető a vele folytatott beszélgetés. Jó tudni és látni, hogy lelkileg is kiheverte hat évvel korábban elszenvedett szívinfarktusa következményeit. Még néhány évvel ezelőtt is *imbolygó* volt minden megnyilatkozása, mert annyira leterítette az eset. Ma már ajándékként értékeli a megpróbáltatást, ami azt is jelenti számára, hogy még tudatosabban vállalja küldetését, és felszabadultabban tud örülni történetesen a színjátszó csoportban, csoporttal elért sikereknek. Legalábbis ez olvasható ki az 1956. február 6-án született Szabó Nándor fiatalosan csillogó szeméből. Az ő esetében kettős jelentősége van a szerepvállalásnak. Egyrészt a hazatalálás, és fokozott azonosulás azzal a faluközösséggel, amelybe beleszületett. Iskolái elvégzése után húsz évig Bécsben dolgozott az adóhivatalban. Ingázóként akkor sem szakadtak meg teljesen a kapcsolatok, ami részben alsóőri szülők gyermekeként Bécsben született feleségének, Szilviának is köszönhető. Másrészt mindketten visszaköltöztek és ma együtt élnek, dolgoznak a színjátszásért, ami Nándornak igazi életeleme. Színjátszás nélkül el sem tudná képzelni az életét. Ezen nem is lehet csodálkozni, hiszen fő mellékfoglalkozásként 39 éve

színészkedik, azaz lépett fel különböző szerepekben. Felesége készíti a díszleteket.

Habár egyesületeknt 1982-ben lépett nyilvánosság elé a színjátszó csoport, népszínművek bemutatására már 1920 óta sor került, tehát nem kellett mindent előlről kezdeni, hanem építeni lehetett több mint 60 éves hagyományra. Az egyesület első elnöke 1982-1988 között Szabó András volt, őt követte Balika Alfréd (1988–1994), tőle pedig a jelenig, azaz több mint 18 éve Szabó Nándor vette át az egyesület vezetését. 1996–2003 között Gratzl Ferencclal egyúttal a rendezői feladatokat is ő látta el.

Mit jelent a 913 (2009) lelket számláló faluban a magyar nyelvűség vonatkozásában a színjátszás? Mindenekelőtt közösségképző és összetartó erőt. Szabó Nándor meglátása szerint a valamikor szintiszta magyar faluban a köznyelv ma már a német. Az utcán vagy az üzletben, kocsmában ha összefutnak egymással az emberek előszeretettel német nyelven folyik a társalgás. A helyi elemi iskola ugyan kétnyelvű, de gyakorlatilag inkább 3-4 magyar óra van hetenként, a legtöbb tantárgyat németül oktatják, legfeljebb magyar kifejezéseket tanulhatnak hozzá a gyermekek, de ezt is csak tízéves korukig, mert utána már Felsőőrött folytatódik a tanítás; két nyelven (?) a polgáriban, de hangsúlyosan két nyelven a kétnyelvű gimnáziumban.

Szabó Nándor minden lelkesedése ellenére nagyon józanon látja a falu helyzetét. Határozottan állítja, ahol a családban nem beszélnek magyarul – s ez a vegyes házasságok esetében általában így van – ott alig van esély arra, hogy kellőképpen elsajátítsák és használják a magyart a felnövekvő nemzedékek. Így tekintve az iskola amolyan fügefalevél szerepet tölt be. A mindennapi beszéd amúgy is a német, így a magyar nyelv szinte kizárólag a társas életre szorítkozik, feltéve, ha van ilyen. Alsóőrott a színjátszó csoport mellett a kórus érdemel említést. Siró-neve-tő szemmel lehet végighallgatni Szabó Nándor ”hely-leírását”: az egyes színdarabokat előbb le kell fordítani németre, hogy eleve megértsek szerepüket a magyarul alig tudó önkéntes színészek. Ahhoz, hogy színházi élményben részesítsék a nem kizárólag helybeli közönséget, 8–10 hétvégen át gyakorolnak. Ehhez tudni kell, hogy a legtöbben a falun kívül más-

BÉCSI NAPLÓ

MAGYAR CIVIL BECSÜLETREND

Február 10-én második alkalommal adjuk át a Kuthi Csaba által kezdeményezett és létrehozott Magyar Civil Becsületrend elismerő plakettjét és oklevélét annak az intézménynek, illetve személyiségnek, akit a kuratórium közös egyetértéssel erre méltónak talált. A kitüntetést teljes mértékben társadalmi, azaz civil kezdeményezés hozta létre, természetesen számítva azoknak a szponzoroknak az együttműködésére, akik maguk is fontosnak tartják, hogy a polgári kezdeményezés és teljesítmény elismerést kapjon. Valójában annak a tapasztalatnak a következtében jött létre ez a kitüntetés, miszerint olyan honfitársaink, akik figyelemre méltó kezdeményezésükkel vagy helytállásukkal mutattak példát a „civil kurázsira” vagy a „civil teljesítményre”, és személyükre nem figyelt fel a kormányzat, valamilyen elismerést kapjanak. Vannak ugyanis tudósok, művészek, közéleti kiválóságok, akiknek figyelemre méltó tevékenységét kitüntetésekkel, díjakkal honorálja a kormányzat vagy honorálja az önkormányzatok, mások hasonló munkássága vagy cselekedete viszont minden különösebb megbecsülés nélkül marad. Meggyőződésem, hogy a tokajhegyaljai szőlősgazda és bortermelő Kuthi Csaba kezdeményezése igen fontos, azon túl, hogy az emberi, polgári teljesítmények megbecsülésének ügyét szolgálja, ezt a teljesítményt mintegy – kiemelve a hivatalos, állami protokoll gyámkodása alól – a „civil” társadalom illetékességi körében helyezi el.

Erre utal a kitüntetés létrehozó és odaítélésében jogosult Ars Humanica Hungarica Kör megalapítása és tevékenysége is. A kör tagjai, ahogy ezt az alapító levél hangsúlyozza, „felelősen gondolkodó, szabad és független polgárok”, akik három fontos rendezelvben látják tevékenységük értelmét. Ezek: „Teljes és tényleges civil függetlenség. Civil méltóságuk megóvásának érdekében hatóságí bejegyzéssel nem tagozódtak be a társadalom közjögi rendszerébe, ami az állami, hivatali szervezetektől függetlenül teljes működési és döntési szabadságot jelenti. A Kör tehát nyitott és független, mint tagjai is, akik felelősséggel és elszámolással csak egymásnak tartoznak. Ez jelentős szellemi erőt és értéket képvisel. Anyagi és politikai függetlenség. A Kör működésében nem kap szerepet sem a pénz, sem a politika. Így mindenféle pártoskodás, törtetés, irigyeskedés és pénzügyi függőség reményeink szerint kizárható. Humán értékélvűség. A kör tagjai fontosnak tartják, hogy mind a kitüntetett értékek (cselekedetek), mind a kitüntetést odaítélők személye, emberi értékrend szerint tökéletesen elismerhetők legyenek. Azok az erények tehát, amelyek alapján a kitüntetés megítélhető, éppúgy elismerésre és tiszteletre méltóak, mint azok a személyek, akik ezt megteszik.”

Az elismerésről döntő Ars Humanica Hungarica Körbe neves írókat, tudósokat és művészeket hívott meg az alapító. A kuratórium teljes névsora a következő: Bitó László író, Bójte Csaba ferences szerzetes, Bölcs István újságíró, Csíkszentmihályi Róbert szobrászművész, Del Medico Imre publicista, Eckhardt Sándor orvos, akadémikus, Fabiny Tamás evangélikus püspök, Ferge Zsuzsa szociológus, akadémikus, Fischer Iván karmester, Gergely Ágnes költő, Gömöri György költő, műfordító, Görgey Gábor író, költő, Görög Sándor kémikus, akadémikus, Gryllus Dániel zenész, Halász Judit színész, Halmos Béla néprajztudós, Hegedüs D. Géza színész, Heller Ágnes filozófus, Iván Ildikó operaénekes, Iványi Gábor mecenáza, Kuthi Csaba borász, Ormos Mária történész, Petschnig Mária Zita közgazdász, Pomogáts Béla irodalomtörténész, Radnóti Sándor esztéta, Schweitzer József ny. főrabbi, Simonovits Miklós matematikus, akadémikus, Solymosi Frigyes kémikus, akadémikus, Somlai Péter szociológus, Sumonyi Zoltán író, költő, Surányi Bálint társadalom-

más helyen dolgoznak, és csak a ma már négy alkalommal előadott darab betanulása és bemutatása hozza és tartja össze őket. Mintegy 50 személyből áll a csoport, 7 és 70 év között lényegében mindenki egyesületi tag, aki legalább egyszer fellép valamelyik darabban. Tagságdíj nincs, igaz, az utolsó előadást követő díszbeneden kívül senki sem részesül díjazásban. Csőre Katalin, a községekorsma bérlője Sárváról egészen természetesnek tartja az együttes felkarolását a nagyon is kedvezményes áron juttatott vendéglátással. Az egyes bemutatókból befolyó és a kiadások levonása után megmaradt pénzeket többek között közös kirándulásokra fordítják.

A válságos évek után – mikor csak nagy rábeszéléssel lehetett megnyerni embereket a fellépésre – ma már egyre másra jelentkeznek önkéntesen, sőt, bántónak tartják, ha esetleg kimaradnak egyes darabokból a színészjelöltek. Érdekes arculata van a mai együttesnek: megvan a helyi mag, tehát a Szabó házaspár, aztán Gratzl Mária szabónő, aki saját maga varrja a ruhákat, ellenben a rendezett magyarországi kapcsolatokra jellemzően Magyarországról fogadnak fel ren-

kutató, Szita Szabolcs történész, Tulassay Tivadar gyermekorvos, Tolcsvay László zenész, zeneszerző, Vargha János biológus, fotográfus. Úgy gondolom, a névsor eléggé tekintélyes, véleményüket nemcsak egy magánalapítványnak kellene figyelembe vennie, hanem ennél szélesebb és hivatalosabb körnek is.

Ez a figyelemreméltó névsor, legalábbis véleményem szerint, azt mutatja, hogy egy jó kezdeményezés mellett, amely valóban a magyar társadalom értékeit és érdekeit kívánja szolgálni, képesek felsorakozni a máskülönben eltérő vagy egymással éppen vitában álló nézetek, „ideológiák” képviselői – jelen esetben konzervatív gondolkodók, liberálisok és baloldaliak. Ez az integráció arra utal, hogy a magyar társadalomban, a magyar értelmiségben nem szükségszerű és végzetes az az igen veszedelmesnek mondható megosztás és konfrontáció, amelyet a pártpolitikának kiszolgáltatott közélet és sajtó mutat, sőt talán éppen a politika érdeke az, hogy az értelmiség ne találjon közös hangot és ne találjon közösen támogatható ügyeket.

A Civil Becsületrendet első alkalommal az elmúlt esztendőben ítélte oda és adta át a kuratórium, ketten kapták: Szarvas József székesfehérvári orvos, aki otthonába tartva autójából egy kezdetben baleset áldozatának hitt férfira figyelt fel az országúton, majd kiszállva a kocsiból megállapította, hogy a földön fekvő ember méhcspést szenvedett és ez gégeödémát okozott. Bicskájával átmetszette a sérült ember gégejét, elhelyezett benne egy műanyag tollszár-tokot, így juttatva levegőhöz a kiszolgáltatott férfit, aki ennek köszönhetően megmenekült. A másik díjazott az időközben elhunyt Pásztor Emil, az egri tanárképző főiskola nyelvészprofesszora volt, aki korábban Arany János *Toldijának* szókészletét dolgozta fel, az elmúlt évtizedben pedig az ő kezdeményezése nyomán jött létre a Sátoraljaújhely közelében lévő Szépalombban-Kazinczy Ferenc egykori kúriája és mai emlékműzeuma mellett – A Magyar Nyelv Múzeuma, amely anyanyelvünknek állít emléket, emellett igen rangos nyelvtudományi és nyelvapoló konferenciák, találkozások otthona.

Az idei Civil Becsületrendet ismét ketten kapják: egy már elhunyt hegedűművész és egy hagyományvédő egyesület. A hegedűművész Fehér Sándor, aki mint zenész a két esztendője balesetet szenvedett Costa Concordia olasz utasszállító hajón dolgozott, hősiesen mentette a hajó utasait, közöttük sok gyereket, végül pedig ott rekedt a süllyedő hajóban – azaz életét áldozta embertársaiért. A hagyományörző egyesület a rohonci (rechnitzi) RE.F.U.G.I.U.S. (Rechnitzer Flüchtlings-und Gedenkeninitiative Egyesület), amely felkuttatta annak a rettenetes vérengzésnek a történetét és helyszínét, amelyet 1945 tavaszán rendeztek Batthyány Margit grófnő vendégei egy éjszakai mulatozás után. A vérengzésnek több száz zsidó munkaszolgálatos esett áldozatul, elhantolásuk helyét azóta sem találták meg. (Az esemény történetét különben Elfriede Jelinek Nobel-díjas osztrák írónő színpadi műve dolgozta fel, erről Szászi Júlia ausztriai magyar újságíró-nő *Árnyék – Rohonc szégyene* című írása számolt be.) A második világháború története bővelkedik ilyen emberi tragédiákban és a rohonciak érdeme, hogy erről a szörnyűségről nem csak megemlékeztek, hanem állandóan számon is tartják a tragédiát, amelyre ma egy szép emlékmű is figyelmeztet.

A Civil Becsületrend ez idei – ünnepi keretek között történő – átadására február 10-én az Óbudai Társaskörben gyűlnek össze a kuratórium tagjai és az intézmény hívei. Magam bízom abban, hogy az esemény ismét: most már második alkalommal fogja kinyilvánítani az alapítóknak és a szervezőknek azt a meggyőződését, miszerint a közelmúlt és a jelen Magyarországanak igenis vannak hősei, akik nem a hivatalos elismerés reményében, hanem pusztán lelkiismeretük szavát követve cselekszenek.

POMOGÁTS

dezőt. Jelenleg Major Zsolt jár át hozzájuk Zalaegerszegről. A magyarországi bevándorlás helyi szinten is érezteti hatását. Szabó Nándor mint példát említi az egyik Großpetersdorf/Vasszentmihályon lakó aszszonny, aki az alsóőri dalárdához csatlakozott, lányát pedig a színjátszókhoz járattja.

Aki lelkesen vállalja és látja el feladatait, nyilvánvalóan nem csupán vissza- és körülnéz, de előre is tekint: Szabó Nándor a színjátszást tekinti szívügyének, élete értelmét és középpontját látja a színjátszó csoportban, ugyanakkor tudja, közönség nélkül nincs miért küzdeni. Látja, mint sorvad el a magyar nyelv, s ezen a ponton meghökkentően fogalmaz: Nagyon félek a jövőtől – lesz-e itt még magyarság 50 év múlva?

Aki ennyire meggyőződésből cselekszik, annak biztosan sikerülni fog a félelmek eloszlátása, aminek leghatásosabb eszköze a magyar nyelvűség megőrzése és továbbadása. Nagy örömmel mondja el, hogy szintén Bécsben született lányuk visszatalált a magyar nyelvhez, olyannyira, hogy részben Budapesten végezte orvosi tanulmányait és tökéletesen megtanult magyarul.

deák

Nemzetállam és kisebbségi kérdés

Hozzászólás Szabó A. Ferenc vitaindító cikkéhez

Ha a dualizmus-kori tendenciák folytatódnak, s nem cserélődnek fel a többségi-kisebbségi viszonyok a Kárpát-medencében, melynek eredményeként a szerbek megnégyszereztek, a szlovákok megháromszorozták létszámukat, a magyarság 15%-os növekedésével szemben, akkor ma 25-26 millió magyar élne itt Für Lajos számításai szerint, megközelítve Rákosi Jenőék 30 millióját, amint ezt Szabó A. Ferenc is felvillantja. Ő „sokat ígérő, de csak keveset adó” magyar kormányzati, nemzetpolitikát lát, és elítéli a kettős állampolgárság intézményét, mivel az általa biztosított jogok „...szinte kizárólag az anyaországhoz kötődnek. Fel is gyorsult a magyarok kivándorlása az anyaországba.” Ez tény. De az is, hogy magyar útlevél birtokában könnyebben, s jobban fizetett állást kap a munkára jelentkező a válság-sújtotta dél- és nyugat-európai országokban, mintha az eredeti románt, ukránt, szerbet venné elő. Románia és Szerbia türelmes, sőt egyetértő viszonyulása saját (kettős)állampolgársági politikájából következik, hiszen már több százézerre tehető a román útlevéllel rendelkező, túlnyomórészt román nyelvű moldáviaiak száma. Számukra a román állampolgárságot (is) biztosító okmányokat a magyar eljárásnál lényegesen egyszerűbben, a vidéki rendőrkapitányságok is kiállítják. Szerbia esete hasonló: milliós nagyságrendű szerb él határain kívül a boszniai Szerb Köztársaságban, Horvátországban, Montenegróban és Koszovóban, szoros kapcsolatban az összezsugorodott anyaországgal.

Kevésbé vagyok megértő Szlovákia hungarofób magatartását illetően. A gyökerek a nemzeti ébredés, (újja)születés idejére nyúlnak vissza, amikor Šturék a magyarokkal szemben alkották meg a szlovák identitást. A kicsiség, sebezhetőség (kisebbrendűségi) érzése mindmáig erős a magyarokkal (és kisebb mértékben a csehekkel) szemben – ezért körükben (volt) a legerősebb a pánszlávizmus, az orosz/szovjet barátság. Egy 1938-ashoz hasonló területváltozásnak semmi esélye nincs, mivel a korábban magyar többségű és szellemiségű városok (néhány kisebb kivételtől eltekintve) elvesztek a magyarság számára, így a – mesterségesen is fenntartott – szlovák félelmek alaptalanok. A mai magyar–szlovák viszonyt súlyosan megterheli a bős-nagymarosi vízlépcső-erőmű rendezetlensége, amelyért egyértelműen a szűk látókörű „zöldeket” és az 1990-94 közötti parlamentünket és kormányunkat terheli a felelősség. Az Antall-komány elszalasztotta a történelmi pillanatot, amikor az elszakadóban lévő Szlovákia elismerését egy magyar kulturális és/vagy területi autonómia létrehozásához köthette volna.

A vitaindító cikkben is olvasunk önrndelkezésről és jól működő nyugat-európai autonómiákról. Az **önrndelkezés** ma már nem csak „...az államtól való elszakadás jogát” jelenti. „...A **belső önrndelkezési jog** értelmében egy nem többségi, nem domináns nép

(nemzet, nemzetiség, etnikum) önkormányzati joga, hogy az adott állam keretében maga irányítsa politikai, gazdasági, kulturális ügyeit. Lényegében meg egyezik a kisebbségi-nemzetiségi közösségi/kollektív jogok (személyi és területi önkormányzati) rendszerével.” „...A nemzeti és etnikai kisebbségeknek csak belső önrendelkezéssel célszerű élniük, hogy az állami szuverenitásokat, a területi integritást ne veszélyeztessék, és ne gerjessenek beláthatatlan következményekkel járó konfliktusokat. **...Korlátozott nemzeti önrndelkezés** szükséges a kisebbségek részéről és önrndelátozott, vagyis befelé is **korlátozott szuverenitás** az állam részéről.”

Az Európa Tanács Közgyűlésének 1334/2003-as határozata szerint, amely a Gross jelentésén alapul, „...az autonómia úgy tekinthető, mint egy államon belüli megoldás, mely lehetővé teszi a kisebbség számára, hogy gyakorolja jogait, és megőrizze kulturális önazonosságát, miközben bizonyos garanciákat nyújt az állam egységére, szuverenitására és területi integritására nézve. Az állam oszthatatlansága ekként összeegyeztethető az autonómiával, a regionalizmussal vagy federalizmussal. **...Az autonómia nem vezethet határmódosításhoz.**”

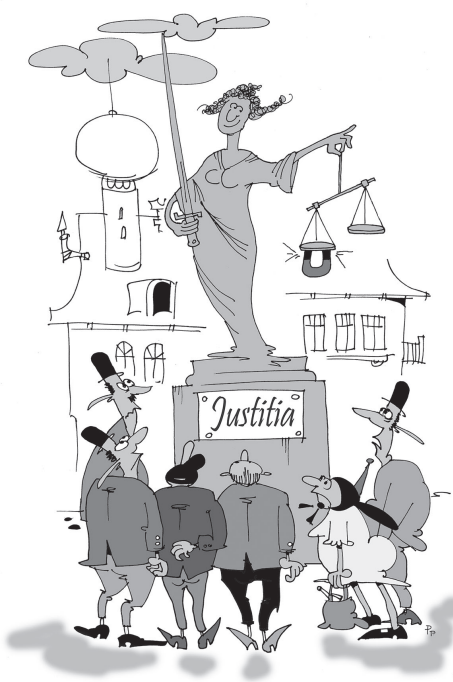
Ilyen elvi alapon nyugodtan létrejöhetne magyar oktatási-kulturális, sőt területi autonómia is, elsősorban a Románia közepén fekvő Székelyföldön, de – Dél-Tirolhoz hasonlóan – Szlovákia, Ukrajna /Kárpátalja és Szerbia/ a Vajdaság oszthatatlansági területein. Hiányzik viszont az, ami a dél-tiroli autonómia kiteljesedésének fél évszázada alatt kialakult, illetve fennmaradt: a kölcsönös bizalom, a megegyezésre törekvő politikai akarat a többség részéről is, a kisebbség társadalmi-politikai egysége, egységes fellépése, a kérdés nemzetköziesítése, Ausztia védhatalmi státusának nemzetközi elismerése.

Szabó A. Ferenc csak az Európai Unióról és a nemzeti identitások helyébe lép(het)ő európai identitásról ír, amely a gazdasági-morális válság terhei alatt szakadozik, helyet adva a nyers (nemzet)állami önzésnek, finomabban: érdekképviseletnek. Az igazság az, hogy az **EU-nak nincs kisebbségpolitikája**, illetve ami van, az az egyéni jogok betartására vonatkozik; a figyelem egyre inkább a „látható kisebbségek”, a síznesek, a 40 milliót közelítő muszlimok és romák/cigányok szociális és biztonsági problémáira irányul. A minket – és az említett oroszokat – érintő nemzeti kisebbségi kérdésekkel-sérelmekkel csak az eszköztelen Európa Tanács, EBESZ, FÜEN-FUEV foglalkozik. Megszületett ugyan – a joguszláviai események sokkolo hatására – a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartája (1992), a Nemzeti Kisebbségek Védelmének Európai Keretegyezménye (1994-98), létrejött az EBESZ Nemzeti Kisebbségi Főbiztos intézménye (1992), az ET Közgyűlés ajánlásában (1201/1993)

megjelenik az autonómia, mint megoldás, de szankciók hiányában mindez írott malaszt marad.

Az első és második Orbán-kormány – a szavazati jogot is biztosító – kettős állampolgárság mellett más eszközökkel is erősítette és erősíti a határon túliak identitását, szülőföldjükön maradását-boldogulását. A státus- vagy kedvezménytörvény (LXII/2001) jelentős oktatási és utazási kedvezményeket biztosít; a szomszédos országokban működő oktatási-kulturális intézmények (egyetemek) fenntartására-fejlesztésére évente 9 milliárdot fordítunk; a nemzetpolitikai terület 2013-ban 15,5 milliárd Ft-tal gazdálkodhat. A magyarországi Új Széchenyi tervhez hasonló Mikó-terv az erdélyi magyar gazdaság segítségét célozza; brüsszeli források bevonásával támogatja a határon átnyúló gazdasági vállalkozásokat. A Magyar Állandó Értekezlet felújította munkáját; létrejött a Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fóruma, a Diaszpóra Tanács, az Országgyűlés Nemzeti Összetartozás Bizottsága, működik a Magyar Kisebbségek Európai Érdekképviselői Irodája Brüsszelben, megalakult a Nemzetpolitikai és a Nemzetstratégiai Intézet. A határon túli nemzetrészekkel kapcsolatos tevékenységet – beleértve a nyugati-tengeren túli diaszpórát is – a Nemzetpolitikai Államtitkárság fogja össze, miniszterelnök-helyettes felügyeletével.

A kormányzati és társadalmi áldozatok és erőfeszítések ellenére mindenütt rohamosan csökken a magyarság száma, megroppant tartása, a magyarként való túlélés szándéka. Az okok sokrétűek, a háborús veszteségektől-meneküléstől (Szerbia, Horvátország) az anyaországba és távolabbra irányuló, gazdasági indítatású elvándorlásón át az egyre tömegesebb vegyes házasságokig, a születésszám véres csökkenéséig, a megszületettek többségi nyelvű iskolába adásáig. E negatív folyamatokat elősegítette, felgyorsította a szekularizáció, az anyanyelvden ígét hirdető, lelkiigondozó egyházaktól való elfordulás, a rendszerválással és az EU-s, schengeni csatlakozással megnyíló határok által

biztosított szabad mozgási-munkavállalási lehetőség. Az otthonmaradottak is egyre inkább elfordulnak a nemzeti szimbólumokban, szónoklatokban, emlékmű-állításokban megnyilvánuló „ünnepi-nemzeti” (Végl László kifejezése) magyarságtól, s a mindennapi életben, a „munka világában” már többségi nyelven kommunikálnak, s elfordulnak az etnikai alapon politizáló pártoktól (MKP, KMSZ, Erdélyi Magyar Néppárt, VMSZ), nemzetiségileg hibrid (Híd-Most), rosszabb esetben többségi politikai pártokra adják szavazatukat, mert azoktól várják mindennapi gondjaik (munkahely, út, víz, csatorna) megoldását. Már kormányzati szinten is szembesülünk azzal a mindennapos tapasztalattal, hogy a magyar közösségek kiabrándultak az etnikai politizálásból, és megélhetési kérdéseik fontosabbak, mint az autonómia.

ARDAY LAJOS AZ MTA DOKTORA (TÖRTÉNELEM)

A Kárpát-medence magyar olvasáskultúrája

A Bécsi Napló 2007/5. számában, valamint a 2008. évi felsőpulyai X. “Kufstein”-tanácskozáson (és annak *A fel-szívódás veszélye, a fennmaradás esélyei* c. megjelent nyomatott változatában) annak idején beszámoltunk ezredfordulós művelődésszociológiai felméréseink eredményeiről, konkrétanban a határon túli magyar közösségek identitástudatának és olvasáskultúrájának helyzetéről. (Megjegyezzük, hogy sajnálatos módon az empirikus vizsgálatok figyelme – technikai okokból - általában csak a nagyobb létszámú magyar nemzetrészekre – Felvidék, Kárpátalja, Erdély, Vajdaság – terjed ki.) Az azóta lezajlott változások felmérésére újabb kutatást végeztünk, amelynek eredményeit a magyarországi *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* c. folyóirat 2012/12. számában ismertettük. Az alábbi írás az említett tanulmány legfontosabb megállapításait foglalja össze.

A kutatás célja a Kárpát-medencében élő magyarok olvasáskultúrájának - mint a kisebbségi identitásuk fontos megélési és megőrzési terepének - empirikus vizsgálaton alapuló bemutatása volt, különös tekintettel az ezredforduló óta bekövetkezett változásokra. Az ezredfordulón a magyarországi helyzethez képest a határon túl jobb olvasási teljesítményekkel: a napi-, heti- és havilapok, valamint a könyvek nagyobb arányú olvasásával, az irodalmi értékek és hagyományok iránti magasabb igényekkel (főleg Erdélyben!) találkoztunk; az olvasmányok nyelvének megválasztásában pedig minden régióban (legkevésbé Felvidéken) az anyanyelv dominanciája érvényesült.

Az elmúlt évtized során nem készülték átfogó, az olvasás kérdését részletesen tagláló szociológiai felmérések, azért az utóbbi idők fejleményeiről csak kisebb lokális és rétegvizsgálatokból, valamint olyan szélesebb körű felmérésekből tájékozódhattunk, amelyek az olvasással csak érintőlegesen foglalkoztak. A kép tehát töredékes és (mint a vizsgálatok minősége is) egyenetlen, de meglehetősen egybehangzó tapasztalataik alapján a legfontosabb változási tendenciák mégis hitelesen felrajzolhatók.

A 2000-es években a sajtóolvasás mennyiségi mutatói valamelyest gyengültek határokon túl is, minőségi mutatói pedig a bulvárosodás jégeit mutatják. (Mindez természetesen nem független a hír- és szövegközlés eszközrendszerében korunkban lezajló paradigmaváltási folyamatoktól!) Tovább erősödött az a tendencia, hogy a felnőtt fiatal korosztályok és a képzettebb rétegek körében hódít a többnyelvű, sőt többségi nyelvű sajtóolvasás (és média-fogyasztás). A média belső szerkezetének változása – főleg urbánusabb és fiatalabb rétegekben - a televízióról az internetre áthangolódó igényekben is megmutatkozik

A könyvolvasás mennyiségével kapcsolatos információink - ahol különböző időpontokban mért olvasási teljesítmények összehasonlítására volt módunk - az idő előrehaladtával mindenütt és minden rétegben az *olvasók arányának és az olvasás gyakoriságának* drasztikus mértékű csökkenéséről tudósítottak. Ez a Magyarországon már elég régóta érzékelhető tendencia tehát a külföldi magyarok körében is egyre inkább érezteti hatását. Igaz, arra is mutatnak jelek (főleg a fiatalabb rétegekben), hogy

2013-ban Kassa Európa Kulturális Fővárosa

Ötéves előkészítés után január 19-én hatalmas ovációval nyitották meg Kassán az *Európa Kulturális Fővárosa* ünnepségsorozatot. A felvidéki nagyváros számára óriási kihívást jelentett, és jelent, hogy 2013-ban a franciaországi Marseille mellett neki jutott a lehetőség az ünnepségsorozat megrendezésére.

A megnyitót ezek várták a helyszínen és követték a televízió képernyőjén. Jelen volt a Szlovák Köztársaság elnöke Ivan Gasparovic, Robert Fico miniszterelnök és a kormány több tagja. A megnyitó előtti órákban került sor a sokak által várt eseményre, a Márai Sándorról elnevezett tér felavatására. A rendezők úgy tervezik, hogy a város nagy szülőtte, a világhírű író életével és munkásságával kapcsolatosan több rendezvényre is sor kerül az év folyamán.

A rendezvénysorozat sikere érdekében alakult munkacsoportban a siker érdekében együtt munkálkodik Magyarország kassai főkonzulátusa Czimbalmosné Molnár Éva, Richard Rasi Kassa főpolgármestere és helyettese, valamint a rendezvénysorozat munkacsoportjának igazgatója. Az információk szerint mintegy 300 rendezvényt terveznek, könnyűzenei programoktól kezdve konferenciáig, kiállításokig és gasztronómiai bemutatókig változatosan a kínálat.

A város vezetősége sokat remél ettől a lehetőségtől, a főpolgármester többször is hangsúlyozta, hogy szeretnék, ha ezentúl városuk nemcsak mint az ipar városa, a Kassai Vasmű kapcsán, hanem mint a kultúra méltán jelentős központja is bekerülne a köztudatba az országon belül és a határokon túl is. Valamennyi ünnepségre sok embert várnak, nemcsak a városból, a térségből, hanem külföldről is. Kassára mindig szívesen látogattak el az idegenek is, hiszen a számos lát-nivalón kívül megtapaszthalhatták az iteniek vendégszeretetét, az idegenek megbecsülését is. Kassa mindig multikulturális település volt, ahol együtt élt több nemzet, nemzetiség, etnikum.

Éppen a sokszínűség tette mindig vonzóvá a várost, és teheti most is azzá a rendezvénysorozatot. A sokszínűséghez járul Miskolc városa is, amely tizenöt éve

testvérvárosa a kelet-szlovákiai településnek. Már a megnyitó előtt Miskolc olyan programokat kínált, amelyek méltán arattak nagy sikert. Gasztronómiai kóstolók, zenés műsorok, turisztikai ajánlatok, kézművesbemutatók vonzották a látogatókat. Magyarországi rendezvények továbbra is fokozatosan lesznek az egész év során. A rendezvénysorozat munkacsoportja nem zárta ki ezek lehetőségét. Több vitát kiváltott viszont az a tény, hogy a helyi magyar szervezetek önálló rendezvényei nem kaptak helyet a rendezvénysorozat programjában. Kimaradtak ugyanis a szlovák kulturális tárca támogatásából, és így abból a műsorfizetből, amelyben a programok szerepelnek. Ugyan ígéretet kaptak, hogy nem zárták el őket a lehetőségektől, az év folyamán még több minden változhat, és bizzunk benne, hogy fog is, hiszen ezeknek a szervezeteknek helyük és szerepük van a város életében. Különösen ilyen nagy hordererű rendezvény kapcsán.

A rendezvénysorozat ráirányította az egész ország figyelmét a helysége, Pozsonyban is hamarosan képzőművészeti kiállítás nyílik a város és a térség ihlette képekből, sokan terveznek hosszabb rövidebb látogatást a városba. A Magyar Posta bélyegsorozatot adott ki az alkalomra. Nem elhanyagolható értesülés, hogy a CNN amerikai hírtelvízió a világ hat legérdekesebb turisztikai attrakciója közé sorolta Kassát, melegen ajánlva nézőinek az ideutazást.

Az újabb és újabb programokat több honlapon ismertetik a rendezők, így a www.kassa2013.eu és a www.kassaiholmi.sk honlapokon ugyancsak.

Az Európai Kultúra Fővárosa rendezvénysorozat példásan startolt, remélhetőleg a folytatás is példaértékű lesz, és a látogatók a hangosabb, világhírű előadókat ígérő műsorok mellett időt szentelnek a Szent Erzsébet dóm megtekintésének, fejet hajtanak II. Rákóczi Ferenc és bujdosó társai síremléke előtt, megnézik a monumentális Orbán tornyot, a Rodostó házat, amely annak a háznak a mása, amelyben száműzetése idején a Nagyságos Fejedelem Törökországban élt, és persze a többi, értékes műemléket, szobrot is.

BENYÁK MÁRIA

BÚCSÚ KOVÁCS ANDORTÓL

(Csurgó 1920. augusztus 11. – Bázél 2013. január 1.)

Kovács Andor másodszor távozott el tőlünk, először 1957 elején, – a letartóztatás, a börtön elől – Nyugatra menekült. A „semleges” Jugoszlávia menekülttáborait megjárva 1957. augusztus 11-én érkezett az őt befogadó Svájcba. Szerecsére gyorsan munkát kapott a híres Geigy vegyi üzem kísérleti gazdaságában. A gyors hazatérés reményében, 1957 őszén magántanulóként, még az Innsbrucki Magyar Gimnáziumba is beiratkozott, majd 1966-tól, a Bázeli Egyetemen tanult tovább és közgazdász lett. Mindez munkahelye támogatásával történt, ahol becsülték ambícióját, kitartását, szakmai eredményeit, s előléptették. 1982-ben nyugdíjazását kérte. Ekkorra ugyanis már oly nagy feladatokat vállalt nemzettársai – a bázeli, a svájci és az európai magyarok – szolgálatában, hogy az egész embert kívánt. 1982-ben választották meg pl. a legjelentősebb nyugat-európai civil szervezet, az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem (EPMSZ) elnökének, mely Svájcba költözött. A „Forradalom Somogyban” és a „Homokpad” c. életrajzi indíttatású könyvei, kortörténeti dokumentumok, amelyekből tájékozódhatunk sorsfordulóiról.

Kovács Andor a jómódú csurgói gazdafiúként került három és fél éves szovjet hadifogságba. 1949-ben, hazatérése után – a tanulságokból okulva – földjét fölajánlotta az államnak, s vasutasnak szegődött. Így élhette túl épen a Rákosi korszak gyilkos parasztpolitikáját. A forradalom lelkes híveként, a csurgói Forradalmi Bizottság elnökévé választották. Rendkívül fontos összekötő-hírvívó szerepet is vállalt a szabadságharcban, amelynek leverése után nehéz szívvel menekült a rá váró súlyos ítélet elől.

Bázélben, hamar egymásra találtak magyar sorstársaival: 1958-ban már ő tartotta a Bázeli Magyar Egyesület 1956. okt. 23-i emlékünnepeén az ünnepi beszédet, de már előtte az egyesület vezetőségi tagjának, majd elnökének választották. Ezt a közösségi szolgálatot 1960-tól 1991-ig látta el. Borbándi Gyula írja az „Emigráció és Magyarország” c. könyvében, hogy az ő lelkesedése, magyar ügyekben mutatott sokoldalú érdeklődése, programjai és szervezői tehetsége, munkabírása révén, a BME a legtevékenyebb svájci magyar közösséggé vált.

Az 1969-ben Bécsben alakult, majd 1982 után bázeli székhellyel működő *Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem*, melynek alapítója *Szabó Zoltán*, tiszteletbeli elnöke *Cs. Szabó László*, első főtűtkára *Szépfalusi István* volt, majd később javarészt svájci elnökei lettek: *Tóth János*, *Szöllősy Árpád*, *Kovács Andor*, *Bárczay Gyula*, *Szöllősy Pál*. Vezetésükkel könyvkiadást folytató, konferenciákat rendező szervezetté váltak. Kovács Andor elnöksége (1982- 1986) alatt az EPMSZ adminisztrációját, a könyvkiadást, könyvterjesztést Bázélbe helyezte át. Az ő és bázeli társai közös munkájának része van abban, hogy a Protestáns Magyar Szabadegyetem egész Nyugat-Európa magyar szellemi életét, vérkeringését áthatotta, jó irányban befolyásol-

ta; szellemisége áttört a vasfüggönyön is. A Szabadegyetem évi konferenciái és a Kovács Andor legendás bázeli könyvraktarából terjesztett kiadványok nagy szerepet játszottak a magyar emigráció szellemiségének ápolásában; főleg az anyaországi, a határon túli és a külhoni magyarok közötti kapcsolatok építésében és a hazai rendszerváltás szellemi előkészítésében. Tevékeny hatásuk a magyar nemzetegyesítésben és a szellemi honvédelemben is megmutakozott.

Amikor 1985-ben a Bethlen Gábor Alapítvány legális működését engedélyezték, igen jelentős támogatást kapott Kovács Andor kincsestárából. Több száz olyan művet adományozott a Szabadegyetem kiadványaiból, amelyek hiánypótlók voltak a honi szellemi életben, pl. *Cs. Szabó László*, *Borbándi Gyula*, *Szabó Zoltán*, *avagy Bibó István*, *Janics Kálmán*, *Hamvas Béla és mások*.

Kovács Andor a jó gazda gondosságával, figyelemmel kísérte, számba vette, elemezte a nyugat-európai magyar közösségeket. Felelős sorstársaival (*Arató László*, *Ghéczy Iván*, *Jaczkó László*, *Luka László és mások*) szövetkezve, 1967-ben létrehozták a magyar kultúra külföldön való fejlesztését szolgáló ún. „Becsületadó Alapítványt”. Támogatták a hitéletüket, iskoláikat és kulturális kapcsolataikat fejlesztő törekvéseket. Az 1956-os magyar forradalom emlékét példásan ápoló személyeket, szervezeteket pedig Nagy Imre-díjjal jutalmazták.

Kovács Andor 1990-től fontos szerepet játszott a magyarországi protestáns és katolikus középiskolák újraindításában, s működésükhöz külföldi források szerzésében. Sokat tett a magyar mezőgazdasági szakképzésért is. Csurgó város, a helyi református gyülekezet és a Csonkai Vitéz Mihály Református Gimnázium igazi patrónusa volt, aki a jelentős anyagi támogatáson túl, páratlan örökséget hagyott szűkebb hazájának, szülővárosának. Az ország egyik legjobb, legalaposabb honismereti tankönyvét: *Évezredek ágsorsok Dél-Somogyból*. Közreműködött a Világ Magyarsága sorozat EURÓPA I-II kötetének szerkesztésében.

Az MVSZ-ben Kovács Andor széles körű tudásával, tapasztalatával, emberismeretével, emberségével képes volt a világszervezetet szinte szétfeszítő indulatok és ellentétek csillapítására.

Kovács Andor nemzetszolgálatáért 2000-ben Bethlen Gábor-díjat kapott.

Kovács Andor jó svájci állampolgár volt és hű magyar hazafi maradt. Ahogy vallotta, ő úgy tekint a befogadó, otthont adó, őt és munkáját becsülő Svájcra, mint házasember a feleségére, Magyarországra pedig, mint az édesanyjára. Kötődik mindkettőhöz, az egyikhez mert szülője; a másikhoz, mert maga választotta. Úgy vélte, hogy aki száműzöttként jól beleágyazódott választott befogadó országába, az többet tud tenni hazájáért, ha ott marad és onnan szolgálja tovább népét, ahogyan tudja.

BAKOS ISTVÁN

Decemberi szivárvány

Marci bátyánk évek óta várta, mikor ér véget több mint kilenc évtizedet átölölő élete: **Dr. Bohus Márton**, 1920. szeptember 9-én Bohus István és Ilona fiaként született Budapesten, 2012. december 5-én hunyt el Bécsben. Az elemi iskola és a gimnázium elvégzése után 1939-ben az Eötvös Loránd Tudományegyetemre iratkozott be, ahol államtudományt tanult, de a politikai tudományokból szerzett doktorátust.

Tanulmányai befejezése után diplomáciai szolgálatra jelentkezett a külügyminisztériumban. Útja Bécsbe vezette, a háború vége, nevezetesen a kommunista hatalomátvétel azonban véget vetett ígéretes pályájának. A háború végén francia megszállás alá került Tirolba költözött édesanyjával, ahol Bécsbe való átköltözéséig az innsbrucki francia konzulátuson dolgozott. Ezt követően kisegítő alkalmazottként többek között a Semmeringen portásként kereste kenyérét, hogy el tudja tartani édesanyját. Azt követően a belga Sabena repülőtársaságnál sikerült elhelyezkednie, végezetül 1956-ban az újonnan létesült Austrian Airlines cégnél talált megfelelő állást, onnan is ment nyugdíjba.

1957-ben házasságot kötött Kelemen Erikával, akivel együtt nevelte 1945-ben született Peter nevű fiát.

Aki ismerte és emlékezik rá, szerénységét

és megbízhatóságát domborítja ki. Soha nem beszélt származásáról; egyik alkalommal az aradi Bohus kastély után érdeklődve kimonodottan kellemetlenül érintette a kérdés. Elismerete ugyan, hogy annak a családnak a sarja, de kérte, ne beszéljünk erről. A Szt. István egyletben hosszú éveken át viselt tisztseget, mint annak küldötte került a Központi Szövetség vezetőségébe, ahol a kultúrreferensi, ill. pénztárosi teendőket látta el. Elmúlt 80 éves, amikor kérte felmentését, de ezután is állandóan érdeklődött az ügyvitel iránt. Öregkori gyengesége egyre inkább igénybe vette fogyatkozó erejét, s így az életvidám úriember érdeklődése, társadalmi kapcsolatai is teljesen beszűkültek. Tudtuk, készült a halálra, mégis lesújtóan érkezett a hír. Szűk rokonai, baráti kör búcsúztatta a badeni temetőben, ahol édesanyja mellé temették.

Amennyiben elfogadható a mondás, kinek milyen az élete, olyan a halála, akkor Marci bátyánk azok közé sorolható, akiknek minden megpróbáltatás ellenére derűs élet jutott osztályrészül. Bizonyágul arról győződhetek meg a gyászoló: a temetés után gyönyörű, oszlopszerű szivárvány jelent meg a decemberi égen. Emberségéért, lelkiismeretes munkájáért ragyogjon neki az örök Szivárvány!

MI - HOL - MIKOR?

Kulturális kaleidoszkóp

Alsó-Ausztria
Hofesh Shechter: Political Mother , modern tánc – St. Pölten, Festspielhaus; febr.16. The Freckles : modern tánc – St. Pölten, Festspielhaus, Box; márc.15., 17. Alegre Corrêa: Saudades do Brasil , koncert – St. Pölten, Festspielhaus; febr. 25. Edson Cordeiro: The Woman's Voice , koncert – St. Pölten, Festspielhaus, Box; febr. 20. Gianmaria Testa: Vitamia , koncert – St. Pölten, Festspielhaus; febr. 22. Bulgarian Voices – ANGELITE : koncert – St Pölten, Festspielhaus; febr. 21. Hungaro Tune : koncert – St Pölten, Festspielhaus; ápr. 19. Von Engeln und anderen illegalen Existenzen - Of Angels and other Illegal Existences, vegyes program – St Pölten, Festspielhaus, Café Publik; ápr. 11. W. Shakespeare: Sok hűhó semmiért , színmű – St.Pölten, Landestheater, Großes Haus; febr.15., 16., 19., 21., márc. 6., 23. R. Thomas: Acht Frauen , színmű – St. Pölten, Landestheater, Großes Haus; febr. 2., 5., 6., 14. Deep Feelings : kiállítás – Krems, Kunsthalle; márc.10. – jún. 30. Rudolf Goessl: Verwandlungen , kiállítás – St. Pölten, Landesgalerie für zeitgenössische Kunst; febr.16. – máj. 12. Tillman Kaiser : kiállítás – Krems, Kunsthalle, Factory; márc.10. – jún. 23. Gnadenlos genial: Erich Sokol , kiállítás – Krems, Karikaturmuseum; máj.19-ig Feinhirn: Otto Kainz und Tom Gschwandtner , Bildrätsel zum schräg Denken und Schmunzeln, minden hónapban egy új „rejtvény” – Krems, Karikaturmuseum, Foyer; okt. 6-ig Borosgazdák bálja – Retz, Stadtsaal, Hotel Althof; 2013. febr.2.

Bécs
F. Mendelssohn-Bartholdy: Szentivánéji álom (Jorma Elo), balett – Volksoper; márc.15., 16., 19., 24., ápr.3., 14., 19., 21. J.-M. Schneitzhoeffter: La Sylphide (Filippo Taglioni, Pierre Lacotte), balett – Staatsoper; ápr. 1., 5., 7. G. Puccini: Tosca , opera – Staatsoper; febr.25., 27., máj.18., jún.6., 9., 12. G. Verdi: La Traviata , opera – Staatsoper; márc.9., 12., 15., máj. 8.,11., 14., 17. G. Verdi: Rigoletto , opera – Volksoper; febr. 28., márc. 6., 12., 17., 20. G. Donizetti: L'elisir d'amore , opera – Staatsoper; márc.1., 4., 8. G. Puccini: Madame Butterfly , opera – Staatsoper; febr.16., 19., 22. W.A.Mozart: Le nozze di Figaro , opera – Staatsoper; márc.13., 16., 19. W.A.Mozart: Die Zauberflöte , opera – Volksoper; febr.7., 15., márc. 1., 9., 22., 30. L. v Beethoven: Fidelio , opera – Staatsoper; ápr. 3., 6., 10. G. Verdi: Aida , opera – Staatsoper; márc.14., 17., 20., 23. G. Verdi: Don Carlos , opera – Staatsoper; ápr.9., 13., 17., 21.

Hieronymus Bosch – Pieter Bruegel d. Ä. – Peter Paul Rubens – Rembrandt Harmenszoon van Rijn : kiállítás – Albertina; márc.14. – jún.30. „Baroque” ”: egy különleges összehasonlítás a modern művészettel, kiállítás – Belvedere; febr. 27. – jún. 9. Hasonmás : kiállítás – Kunsthistorisches Museum; ápr. 7-ig Nicole Prutsch: Massnahme , kiállítás – Naturhistorisches Museum; márc.17-ig Nude Men: From 1800 to the present day , kiállítás – Leopold Museum; márc. 4. Miquel Barceló : kiállítás – Bank Austria Kunstforum; márc. 10. Franz West : kiállítás – MUMOK Museum Moderner Kunst; febr. 23. – máj.26. Mike Parr : kiállítás – Kunsthalle, MuseumsQuartier ; febr.24.-ig Artures : kiállítás – Kunsthalle, Karlsplatz; febr. 24-ig Marco Dessi: Still Life , bútorkiállítás – MAK Museum für angewandte Kunst; jan. 30. – máj. 5. 100 Jahre Simpl : kabaré műsor – Kabarett Simpl; febr. hétfőtől szombatig, márc.hétfőtől szombatig, ápr. hétfőtől szombatig Rózsabál – Palais Auersperg; 2013. febr.7. Bonbonbál – Wiener Konzerthaus; 2013. febr.8. 6. Diversity Bál – Kursalon; 2013. ápr.27.

Zongorahangolást vállalok Bécsben és környékén. Részletek egyeztetése e-mailen keresztül. pianoparts.hungary@gmail.com	++
---	-----------

Burgenland
Maria Bill : koncert – Eisenstadt, Kulturzentrum; márc. 7. Roberta Pili : zongorahangverseny – Raiding; márc.16. Április 1. koncert, (tréfás) hangverseny – Oberschützen, Kulturzentrum; ápr. 1. Günter Temmel : kiállítás – Güssing, Kulturzentrum; febr. 26. – márc. 30. “Monochromes” : fotókiállítás – Oberschützen, Kulturzentrum; márc. 20. – ápr. 28. Magyar Bál – Oberpullendorf / Felsőpulya, Domschitz vendéglő; febr. 9. Túzóltó Bál – Güssing; febr. 9.

Felső-Ausztria
G. Donizetti: Don Pasquale , opera – Linz, Landestheater, Großes Haus; febr. 2., 4., 11., 14., 21., márc. 2., 5., 12. J. Offenbach: La vie parisienne , operett – Linz, Landestheater, Großes Haus; febr.1., 6., 15., 22., márc. 9., 15., 18., 20. Isteni! a mitológia lenyűgöző világa , kiállítás – Linz, Schlossmuseum; ápr. 28-ig Vénus és Fortuna: egy rendkívüli este – Linz, Schlossmuseum; febr.14. Rendőrbál – Linz, Brucknerhaus; febr.11.

Karintia
W.A.Mozart: Idomeneo , opera – Klagenfurt, Stadttheater; febr. 7., 9., 12., 14., 16., 20., 22., 27., márc.1., 3. A.L. Webber: Sunset Boulevard , musical – Klagenfurt, Stadttheater; márc.17., 28., ápr.2., 4., 6., 10., 12., 17., 19., 24., 27., 30., máj. 7., 11., 15., 17., 18., 21., 23. Bálintnapi koncert : hangverseny – Klagenfurt, Konzerthaus, Großer Saal; febr. 14. Tavaszi koncert : hangverseny – Klagenfurt, Konzerthaus, Großer Saal; márc.8. Rastrelli Cello Quartett : hangverseny – Klagenfurt, Mozart Saal; márc. 7. Carneval Party : elektronikus tánczene – Klagenfurt, Stereo; febr. 9. P. Shaffer, L. Wortmann: Komödie im Dunkeln , színmű – Klagenfurt, Stadttheater; febr. 1., 6., 19., 21., 28., márc. 8., 13 Ravenna : kiállítás – Klagenfurt, Landesmuseum; ápr. 4. Tavaszi Bál – Seeboden, Kulturhaus; ápr.20. Salzburg Vöröskereszt Bál – Salzburg, Congress; febr.9. Tavaszi Bál – Strobl am Wolfgangsee; ápr.20.

Stájerország
Celebrating Sacre, Darrel Toulon: „Daphnis et Chloé”, Vasco Wellenkamp: „Fauno” („L'après-midi d'un faune” variáció) , James Wilton: „Le sacre du printemps” , balett – Graz, Oper; márc. 21., ápr. 3., 5., 10., 26., máj. 4., 16., 31., jún. 9. The Location of Pictures, Maria Lassnig : kiállítás – Graz, Neue Galerie; ápr. 28-ig Rejtett írárok rejtett információ : kiállítás – Graz, Landesbibliothek; febr. 22-ig Kastély Bál – Pölla, Schloss, Freskensaal; febr.11.

Tirol
Paraszt Bál – Innsbruck, Congresshaus; febr.8.
Vorarlberg

G. Verdi: La Traviata, opera – Bregenz, Vorarlberger Landestheater; febr. 13., 15., 17., 21., 23., 25., 27., márc. 1., 3., 5.
W. Shakespeare: Was ihr wollt, színmű – Bregenz, Vorarlberger Landestheater; márc. 16., 23., 28., 31.
Preview: a Vorarlberger Architektur Institut által szervezett vezetés a Vorarlbergi Tartományi Múzeum új épületében, vezetés – Bregenz, Vorarlberg Museum, Kornmarktplatz; febr. 1, 16 óra

Európa ajánlat
Eugène Delacroix. Winter Flowers , accompanied by works by Jean-Michel Othoniel and Johan Creten, kiállítás – Páris, Musée du Louvre, Franciaország; márc.18-ig

Öt kontinens egy ajánlat
Plain or Fancy? Restraint and Exuberance in the Decorative Arts, kiállítás – New York City, The Metropolitan Museum of Art, New York, USA; febr.26. – aug.18.
Válogatta HOMONNAY LEA

Cseh Károly elment (1952–2013)

Fájdalmas hírrrel kezdte január, Cseh Károly költő alig betöltve a hatvanadikat, mezőkövesdi otthonában elhunyt. Költőként ismert a Bécsi Napló olvasói előtt, pedig méltán nevezhető ő műfordítónak is. Az orosz irodalom mellett a litván költészetért rajongott leginkább, de 1989-ben a Csuvas Írószövetség is elismerte fordítói tevékenységét, s Vaszlej Mitta-díjat kapott. Saját versei hét nyelven láttak napvilágot, köztük egy közös kötete is Regina Katinaite-Lumpickiene költőnővel együtt, litvánul.

A Kelet irodalmi csoportosulás tagja volt, s szűkebb hazájának a Bükkalját tartotta, s versein is átragyog a szeretett táj szépsége, amellyel harmóniában élt és alkotott.

Miskolc és Eger volt az a két város, ahol otthon érezte magát, ez utóbiban szerzett magyar és orosz szakos diplomát a tanárképző főiskolán.

Verseinek képisége, a képek erős érzékisége ragadja meg leginkább az olvasót, s néha az az érzése az embernek, mintha Jeszenyin elejtett tollával írna tovább. Harmóniát sugárzó versei szeretetről, hűségről vallanak legjelentősebb kötetében a Bibliás földben, amely az 1992-től 2001-ig tartó periódus opuszait és műfordításait adta közre.

Jó barát volt, kedves embernek őrizzük meg emlékezetünkben.

Január 2-án keltezett levelében még két verset küldött a Bécsi Naplónak egy rosszkedvről tanúskodó levél kíséretében. E versekkel búcsú-zunk Cseh Károlytól. Legyen neki könnyű a föld!

BÖRÖNDI LAJOS

Cseh Károly

ZSOLTÁROS FEHÉR

Dr. Fekete Zoltánnak

*Szentesti hóban
az Úr pecsétymói:
templomok állnak.*

*Hitelesített
tisza lap ez a máj:
örök vasárnap*

*hatvan esztendő
múltán is, mertfehér
zsoltára árad.*

2012. december 24.

2012 SZILVESZTERÉN

*Nagy égi keresztet rakott ránk december,
halál-ezüstlésűt – s túléljük megint,
holott lett volna esélyünk, feleink,
bevégezni mindazt,
mit fentről az Úr sem mer.*

*Fordul hát esztendőnk s
templomunk is ködbe,
(dögös, rossz jelnek vélték ezt a múltban)
tornyunk dőlt fokoló, túlhabzó mustban:
a jósolt világvégi fehér elöntötte*

2012. december 31.

Politikai verseskert

Különös versantológia jelent még néhány hónapja Magyarországon. A címe *Édes hazám*, alcíme „kortárs közéleti versek”. A könyvet a Magvető kiadó jegyzi, szerkesztője egy jobbra ismeretlen fiatalember, Bárány Tibor. Mint azt a könyv utószavában a szerkesztő elmondja, a válogatás az elmúlt 20–25 év költészetéből, (egymással) „versengő politikai értékek” szembesítéséből született. Ez lehet a kötet erénye, de ugyanakkor hibája is. Ugyanis ezek a különböző politikai értékek nemcsak, hogy szemben állnak egymással, de bizonyos értelemben semlegesítik egymást. Nem hiszem például, hogy Márton Lászlót és Csontos Jánost (hogy csak két illyési szabadság- illetve zsarnokság-modellt idéző költőt említsek) ugyanazok az emberek olvasnák, értelmeznék és kedvelnék.

A magyar glóbuszon nagyon is létező politikai ellentétek tehát csak egy szerkesztési trükkkel elfedhetők: a kötet nem kronológiailag, hanem tematikailag igyekszik áthidalni az ellentéteket. Igaz, az egyes versek alatt ott van az évszám, de nem tudni az egyes fejezetcímek, olyanok, mint a „Messzi ország” „Üzenet Új-Huligániából” vagy „A polgári disznótor”, milyen alapon születtek meg, a tizenhat különböző fejezet hogyan terel össze jobb- és baloldali szerzőket, ha csak nem arról van szó, hogy a kötet szerkesztője úgy gondolja, minden egyes beválogatott költőt a haza szeretete, vagy a közösség gondjai ihletnek versre. Hogy ha egy bizonyos szinten megszűnnek a különbségek, a politikai opportunizmus vagy a forró önsajnálát átsapathat minőségbe. Ebből a szempontból tehát vegyes anyagot mozgat a szerkesztő – a válogatásra még visszatérünk.

A kötet címe Kemény Istvánnak egy, a magyar sajtóban elég nagy vitát kiváltó versére utal, ahol az „édes hazám” nem a feltétlen hazaszeretet jelszava, hanem egy kicsit lemondó, kicsit gúnyos címzés, hasonló a mikesi „édes néném”-hez. A költők nagyrésze csalódott és pesszimista – nem annyira a rendszerváltásban csalódott, mint abban az eredményben, amit a különböző politikai elitnek eddig elértek és a módszerekben, ahogyan ezt elérték. Az, hogy Csoóri Sándor más időpontban kérdi meg, „milyen ország ez?”, mint a nála évtizedekkel fiatalabb Schein Gábor (és a néha nagyon szellemes) Erdős Virág, csak arra mutat, változnak az idők, nemzedékek követik egymást, de a költők pesszimizmusa töretlen. Utóbbi néha a humorérzék jelentős elsorvadásával jár, bár olyan költők, mint Szilágyi Ákos, vagy a fiatal Kiss Judit Ágnes egy-egy versben azért megmutatják szatirikus tehetségüket.

Ha teljesen őszinte akarok lenni, azt kell mondanom, az antológiából az erdélyi költők

versei tetszettek legjobban, olyanoké, mint a sokoldalúan játékos Kovács András Ferenc, vagy a politikusnak is kiváló, sokáig RMDSZ-elnök Markó Béla. Utóbbinak „Delikát” című, 2012-ben (!) írt versének befejező versszakai-ban mintegy összefoglalja azt, amit úgy hiszem, sokan éreznek a mai „pártonkívüliek” közül: „Ki jobbra dől, ki balra hajlott, - s lehet, hogy ez rendjén is volna,- csak ne szórják a sót s a borsot- a leves helyett mind a porba. / Ne zsidózná, ne magyarozna, - ne oláhozna, ne tótozna, - hanem egy kilyukadt országot- legalább így-úgy befoltozna. / Egyik hazámnak nincsen íze, - másik hazámban nincsen fűszer, - megfagyott mutató vagyok csak, - elromlott a szeretet-műszer”.

Az *Édes hazám* javára szól, hogy viszonylag sok erdélyitől közöl verset, bár hiányolom Kányádi Sándor kuplóját „a vörös villamosról”. Aztán vajon a szlovákiai Tózsér Árpád sohasem írt politikailag értelmezhető verset? Mert ő nincs benne az antológiában. S ha már a válogatásnál tartunk (ami persze sohasem lehet teljesen reprezentatív), hol maradnak a nyugati magyar költők? A Faludytól egyetlen, Határ Győzőtől (kegyeletből?) közölt néhány vers mintha arra mutatna, Bárány Tibor nem ismeri a nyugati költőknek az elmúlt húsz évben írt politikailag releváns verseit. Vitéz György, Sulyok Vince (és még sorolhatnám) sohasem írt olyat, ami felvonná esetleg a versenyt monduk... M-mel? inkább nem mondok neveket, mert valaki még megsértődik. Hadd fejezzem be azzal, hogy nekem ez a hiányérzet kicsit le-rontja az egyébként figyelemre méltó, számos jó verset újraközlő antológia értékét.

GÖMÖRI GYÖRGY

Botz Domonkos

Hajnali ének

*A fűszál csúcsát
harmat húzza lefelé,
együtt száradunk,*

*hajlunk a szélben,
gömyedve napsütésben,
leszünk eleven*

*étked, ha kéred,
néma önfeladás ez,
hajnali ének.*

Kitüntetés

2013. január 24-én a csallóközi Somorja (Šamorín) és Gyergyószentmiklós ünnepi testületi ülésen testvérvárosi szerződést kötött egymással. Ez alkalommal Somorja Város Önkormányzata Somorja Város Díját adományozta **Böröndi Lajos**nak, a Bécsi Napló szerkesztője tagjának és a *szél-járás* c. folyóirat kiadójának, tanárnak, költőnek a határon átnyúló és testvérvárosi kulturális kapcsolatok fejlesztéséért, Somorja város jó hírnévének öregbítéséért.

Saáry Éva

IZLANDI NAPTÁR

*szép zöld mezők
szép kék egek
egymást kergető fellegek
fekete árnyékok pora
közöttük fények ostora
tűztől vemhesek a hegyek
nagy füstöket lehellenek
fortyog a kénköves iszap
vad gejzirek sikoltanak*

*sehol egy fa
csak
hamu kő
a lávaföldön moha nő
pármán egy két szál virág
kis ajándék
nagy ritkaság*

*birkák sok kócos póniló
madaraktól hangos a tó
úsznak a rózsaszín halak
a hullámtalan víz alatt*

*csodákat termelő vidék
nyáron
mikor nem zúg a jég
de jön az őszi lila hold
mely minden kis mécseszt kiolt*

és sivatag

és vaksötét

nagy álom veszi kezdetét

Rose Ausländer

Ha felnősz

*A fa mely benned nő
álomzölden*

*Szemhéjad mögött
ólomkatonák szunyókálnak
békemadár dalol*

*Ha te felnősz
ég a város
holtak virrasztanak
és várnak rád*

Háborúra

*Egy mindennel
bővelkedő üzletben
vásároltam
egy jövő-órát
hatvan mozgó percet
az idővel
megvívandó háborúra*

Németből fordította: SZLAFKAY ATTILA

Botos Ferenc

Prelúdium

*Egy tündérműnyecsepp
téli ágról, reszketve
arcomra hullott*

Esőben

*Lámpafény zuhan
ezemyi cseppben: csobban
csorog az ágon*

Dér

*A gyermekláncfű
nyakán a csipkegallér
bizony, hófehér*

Thiele-Csekei Enikő

Az ikonosztáz

*gyönyörű
és hűvös
a madonna könnye
imádkozunk
valamiért
mindenért
áhítat
álszentség
orosz kavalkád
középen állsz
itt
most
hiszel
hirtelen megérint
egy kéz hátulról
fejed fordítod
csak a szakállt látod
bűzt lehel
arcodba
szeme véreres
lángol
tehetetlen vagy
és undorodsz
imádkozol
markában a húsd
aztán elernyed
váratlanul
gúnyos áhítattal
keresztet rajzol
homlokodra
majd tenyeredre
elveszted hited
egy életre
az ikonosztáz
örök.*

Szuzdal-Oroszföld

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

PARA ISTVÁN alkotásai, aki 1962-ben Gyergyószentmiklóson született. Már huszonévesen kiállították karikatúráit Csíkszeredán. Azóta több magyarországi és erdélyi városban mutat-ták be önálló kiállítás keretében alkotásait. A vídám, de gondolatébresztő rajzokon kívül gyakran kalandozik a kisplasztikák világába. Ezekből az alkotásaiból is több kiállítást ren-deztek már hazája határain kívül is. Legutóbb Tökös-Mákos címmel a Csíki Székely Múzeum-ban állították ki karikatúráit.

Három karikatúra-kötete is megjelent, ezek-ben rajzaival különböző szerzők verseit kom-mentálta vagy egészítette ki sajátos nézőpont-jával. 1996-ban látott napvilágot a dalparódiá-kat tartalmazó *A kerti törpe dala*, ezt követte 1998-ban a *Vícces évszázad*, melyben a XX. szá-zad jelentős eseményeit figurázza ki, majd 2001-ben a *Stop*, a forgalmi táblák sajátos értelme-zésével.

Első karikatúráit a *Tromf* nevű Csíkszeredá-ban megjelenő szatirikus hetilap közölte. Több mint 50 újságnak volt már belső vagy külső munkatársa. Jelenleg a *Hargita Népe* és a *Cor-vin Rejténymagazin* karikaturistája. Kenyeré-nek nagy részét mégis kiadóhivatali szerkesz-tőként keresi a csíkszeredai *Alutus Nyomdában*.

A SZABADSÁG TERHE

László Márton és Novák Csaba Zoltán marosvásárhelyi fiatal történészek azt a fáradságos és elismerésre méltó feladatot vállalták, hogy a „fekete márciusként” elhíresült, 1990. március 16–21. közötti marosvásárhelyi eseményeket a pogromszerű etnikai konfliktus előzményeit, ki-váltó okait, lefolyását és következményeit kutatták, és egy nemrég megjelent, Marosvásárhelyen az érdeklődők előtt is bemutatott kötetbe foglalták: *A szabadság terhe, Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 286 oldal.* A szerzők – az előszóban tett vallomásuk alapján – az eddigi források alapján összegzés végzésére, az események történeti kontextusba helyezésére, az ok-okozati összefüggések feltárására törekedtek. Munkájukat elsősorban történeti rekonstrukciónak és értelmezésnek szánták.

A kutatók számára elérhető, nem zárolt forrásokat használták fel. A már meglevőket (korábban megjelent publicisztikai jellegű művek, az egykori résztvevők visszaemlékezései, Fehér könyv) újjakkal egészítették ki: sajtóban, főleg a helyi napilapokban megjelent írások, a Nemzeti Megmentési Front megyei jegyzőkönyvei, magyarországi külügyminisztériumi iratok. Gazdag „alternatív” forrási anyagnak bizonyult a Dr. Bernády György Közművelődési Alapítvány irattárában található iratanyag: az RMDSZ marosvásárhelyi szervezetének iratai (már ami megmaradt, mert a köztudat szerint egyeseket úgy adtak át az államhatásnak, hogy nem kapták vissza őket), a márciusi eseményeket vizsgáló bizottság dokumentumai, korabeli filmfelvételek, Miholcsa Gyula maratoni dokumentumfilmje. Az ún. oral history interjúanyaga elsősorban a kolozsvári Román Nemzeti Kisebbségkutató Intézet munkájára épült.

A könyv érdeme, hogy még időben megjelentetett, alapos dokumentálódásra alapozó történeti szakmunka. Nem kizárólagos, hiszen az 1990. márciusi események tárgyalásán kívül jelentős teret szentel a kommunizmus alatt tapasztalt

talt kisebbségi megkülönböztetéseknek, az 1989-es rendszerváltás helyi lefolyásának, az átmenet problémáinak és etnicizálódásának (vezetőcserék, Vatra Romaneasca, iskolaügy, MOGYI kérdése stb.), a sajtó konfliktusnővelő szerepének, a magyar–román viszony és a nemzetiségi kérdés alapos tanulmányozásának. Közben az összegzés és a következtetések levonása során részletesen feltárja az etnikai konfliktusok jellemzőit, és nem hallgatja el az eseményeket generáló valós okokat: a Securitate létjogosultságának az igazolása, ezért a hadsereg tudatos cselekedete az egymással szemben álló felek időben történő szét nem választása és az összecsapás kialakulása érdekében, a marosvásárhelyi román elit kompenzáló politikája a térvésztes ellensúlyozására, a sajtó gyűlöletkeltő szerepe, kommunikációs problémák – akár a magyarság félreértelmezhető türelmetlensége, naiv hite a gyors és valós változásokban.

A marosvásárhelyi könyvbemutatón a szerzők szerényen bevallották, hogy a hasonló történeti munkák korántsem lehetnek tökéletesek, és a kiegészítések szükségességére buzdítottak. Sajnos a könyvbemutatót levezető politikus, aki egy személyben alapítványi elnök is, nem adott lehetőséget a hozzászólásoknak. Ezáltal bebizonyítva, hogy az 1990. márciusi marosvásárhelyi események megítélése túlpolitizált (magyar részről is), és sok esetben nem felel meg az egykori előlők, mai visszaemlékezők által tapasztalt valóságnak.

A szerzők mentségére szolgál, hogy a magyar és a román politikusok által „kiszélesített csapáson” jártak, és fiatal koruknál fogva meghatározó saját élményekkel nem rendelkeznek. Sokadmagammal együtt állítom: magyar részről a március 16–21-i események elsősorban a marosvásárhelyi és nem marosvásárhelyi magyar közösségről, a „kisemberekről” szólnak, és csak másodsorban a magyar (csúcs)politikusokról, akik többnyire nem tartózkodtak a városban vagy nem vettek részt az eseményekben.

Íme, néhány fontosabb példa arra, ami kimaradt a könyvből és az eddigi történetírásból. Meg sem említették az RMDSZ-székház védelmét irányító Mihály József neve, egyáltalán nincs szó a kitartóan filmező Fekete Dobozos fiúkról, sőt még a korábbi megveretése miatt bekötött szemű, tízezrek által látott filmesről, az utóbb állítólag Svédországba menekült Farkasról sem. Egyetlen utalás sincs arra, hogy 1990. március 17-18-án sajátos hangulatban éppen Marosvásárhelyen került sor közel négyszáz résztvevővel a Magyar Ifjúsági Szervezetek Szövetsége kongresszusára, amely az újkori erdélyi magyar politikátörténet első kongresszusa volt. Itt olvasták fel Sütő András talán utolsó, még két ép szemmel írt szövegét; itt szólalt fel Kincses Előd, miközben az Ifjúsági Ház falán „Halál Kincsesre!” felirat éktelenkedett; szerepelt Smaranda Enache és Szócs Géza, állásfoglalás született a Vatra Romaneasca sovén tevékenysége ellen, valamint az ülösztájkot folytató orvostanhallgatók jogai mellett.

A magyar ifjúságot tömörítő MADISZ-ról alig olvasunk a könyvben, nemcsak emberi történetek és átételek szintjén, hanem még politikai vonatkozásban sem: nem említetik meg a székhely feldúlása, sőt az sem, hogy a három meghatározó ifjúsági szervezet (MADISZ, ODT, OTV) előremutató közös nyilatkozatot fogalmazott meg, melyben elítélte a márciusi eseményeket. Vajon hol élnek most azok az akkori merész fiatal emberek, Bolboacă Marcel és Marcu Traian, akik merték vállalni a véleményüket?

Személyes átélesem, a közemlékezet mint-ha helyenként párhuzamosan zajlana a többnyire politikailag megvilágított leírásokkal. A kötetet forgatva nem élem át újra 1990. március 19-én a zsúfolásig telt Vártemplomban a méltóságteljes tiltakozást, utána pedig a megyeháza előtt Kincses Előd lemondatását követelő román tömeg mögött éljenzésbe kezdő

néhány tucatnyi magyar ember bátorságát. (A szinte egymásnak feszülő csoportokat fényképeztem egy harmadik emeleti lakás függönye mögül, amikor lefüleltek, és csupán lélekjelenlétemen múltott, hogy nem vertek meg.) Nem cseng fülemben az alaposan félrevezetett Görényvölgyiek „Halál Bolyaira!” kurjantása, nem látom magam előtt az RMDSZ-székház emeleti ajtaját elzáró vasszekrény fölé célzott fejseccsapásokat. Nem idézem fel a március huszadikán este, éjjel a megyeházán uralkodó hangulatot, ráadásul a téren meggyújtott tüzeknél melegebb Nyárad mentiek, máshonnan érkezettek és helyiek himnusz-énekülésének a katarziséra gondolva csak saját és mások emlékeire alapozhatok.

Most vagy soha? Siker vagy kudarc? Katarzis vagy frusztrálás érzése? – az erdélyi magyarság közel 23 éves újkori történelmének ma is időszerű kérdései. Ki-ki ítélje meg saját maga, miből kaptunk többet.

Köszönet a szerzőknek, hogy az 1989-es rendszerváltást követő, kezdetben eufóriában, később kisebbségi félelemben eltöltött hónapok történetét leírták, és új – korántsem teljes – adatokkal szolgálnak a történetírás számára. Miközben közösen valljuk: a szabadság valóban terhekkel jár.

ÁBRÁM Z.

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.

**Web: www.ungarnzentrum.eu
www.becsinaplo.eu**

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49

E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungarischer Vereine u. Organisationen in Österreich.
A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Borbándi Gyula (Budapest), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), Kó András (Budapest), K. Lengyel Zsolt (München), Monoszló Dezső † (Bécs), Papp László (New York), Piri Zoltán (Utrecht), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Máttyás (London), Szabó A. Ferenc (Budapest), Szakály Sándor (Budapest), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Ferenczy Klára, Fetes Kata, Fundarek Anna, Kántás János, Radics Éva, Rumlper Diána, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán
GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.
IBAN: AT572011100000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 12,- Euro, Magyarországon 2250,- Ft, Nyugat-Európában 18,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,- Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew ReKay, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Dr. Piri Zoltán. Croeselaan 254, NL-3521 CL Utrecht. E-mail: pirizoltan@hotmail.com
Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószám: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach

Svájcban: Judit Czellar 13, Croix-du-Levant, CH-1220 Genève, e-mail: czellarjud@hotmail.com, 0227970854

– Postfinance, Julianna Judit Czellar, Compte: 12-165459-6, IBAN: CH13 0900 0000 1216 5459 6

Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. PlusGiro! Nr.: 756987-4.

Szlovákiában: Benyák Mária, SK-821 01 Bratislava, Datelínova ul. 9, e-mail: marcsa@live.com
Bankszámla: SLSP 0170127485/0900.

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkeikért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: ALWA & DEIL Druckerei Ges. m. h. H.
A-1140 Wien, Sturzgasse 1a

Tandori Dezső Aforizmiókjai és Aforizmiákjai

Tandori Dezső, a kortárs magyar irodalom egyik legjelentősebb, rendhagyóságában, megletetés-okozásaiban kitűnő személyisége, aki szokása szerint különös, pontosabban szölvá: különösen érdekes kötettel ajándékozta meg korántsem csekély számú híveit, olvasóit. A jó ízléssel kiállított aforizma-kötet a költői pálya több évtizede során felfüjl, jórészt közzétett, részint azonban új, részint valamilyen formában már ismeretes gondolatszilánkjait, töprengés-töredékeit, szójátékból nyelvjátékba tartó bölcselkedéseit, aforizmáit, azaz kihegyezett mondatait, egymást vitató, szintézisben csak látszólag megnyugvást találó téziseit tartalmazza. Kiegészítésképpen szintén korábbi változataiból ismert versszakokat, rövidverseket, rímbe átváltott sorokat, gondolatrítmussal élő megszólalásokat vegyít, erősítésül a Tandori-életműből ismerős ábrákkal szemléltetve egy gondolat- és magatartás-alakzat megkülönböztető jegyeit.

S ha első megközelítésben az egyedi szerkesztés tetszik föl, a hagyományosnak tekintett műfaj töredékessé átváltása, a bölcsélet „makro”-struktúrájának „mikro”-struktúra-ként való elfogadtatási kísérlete, a melybe bepillantás a kötetbe, határozottabb üzenetre, erőteljesebb intencióra is következtethet: szó sincs spontaneitásról; módszeresen gondolkodó, a létezés sokféle jelenségére sokféleleképpen, többféle hangnemben-hangoltságban reflektáló személyiség teremtené meg élete nyelvi körülményeit. Mert a középpontban a nyelv helyezkedik el, lett legyen szó nyelvi lehetőségéről, a szóba rejtett szó önértelmezéséről, arról a – nyelvi – tapasztalatról, amely nem akar hinni semmiféle – nyelvi – megrögzöttségben, véglegességben (végletelességben sem, persze); abban ugyanis, hogy a sokak által beszélt, használt köznyelv változtathatatlan mintákkal szolgálhatna. Az egy hangsorhoz fűződő jelentés csak többé-kevésbé állandó; állandó a változásban, mint Goethe egy verscíme sugallja. Állandóság és változás (nem harca, hanem) összejátszása hoz létre különféle nyelvi formákat, amely formák részint az írógépen írás tévesztései, részint más alakzatba átszerveződés akarása révén egyszerre jelzik, honnan érkezett, hová érkezett, mivé lett, mivé lehetne még. Karinthy Frigyes szójátékai nem egyszer a nyelv eredendő bölcselati természetét, egy, hangsorokban eszközölt apró változtatás segítségével kibukkanó újabb, nem egyszer meglepő alakjait mutatják föl, Tandori ezen az úton látszik elindulni, hogy az első lehetsé-

ges elágazásnál félretérjen, és a létezés nyelviségét, valamint a nyelviség létezésformáit kísérleje meg felfedezni, feltárni. Az értelmezés kulcsszavával a *lehetőség* volna megnevezhető. Ennek a lehetőségnek bőven fölbuzgó forrása maga az irodalom, esetünkben mindenekelőtt Kosztolányi Dezső egy sora, amelyen a mogyoró, dió, mák egyetlen verssorban jelzi egy életforma anyagi velejáróit. Tandori egy helyütt Kosztolányiként jelöli kötete beszélőjét; mint aki Kosztolányi árnyéka, Kosztolányi árnyékát követi, vagy éppen kilépni készül Kosztolányi árnyékából, nem feledtetve sem az árnyékot, sem az onnan, afelől, amellől távozót. Innen egy lépés: kötetünkhöz érkezünk. Az *Aforizmiák* olyan műfaj jelzése, amelyek rendkívül tömör formában közölnek egy akár végsőig csiszolt „bölcsességet”, eredetében többek között Hérakleitoszhoz is visszavezethető volna; Hérakleitosz aforizmája, miszerint kétszer nem léptünk bele ugyanabba a folyóba, Tandorinak szívesen és sokat idézett, különféle rajzok révén ábrázolt, „megformált” gondolata. Nem kevésbé idézhetnénk ide a Tandori által szintén kedvelt Pascal ilyesféle megnyilatkozásait. S ha a prózai forma mellé verses mintát keresnénk, akkor újból Kosztolányi művésze merülne föl, *Esti Kornél rímei* között lelhetünk idesorolható változatokra. A jelen magyar költészetben a japáni eredetű, ám integrált költői alakzatban létező *haiku* érdemel említést; Tandorinak ebben a kötetében megnevezve és megnevezetlenül találunk haikuikat. S ami a különféle jelenségek összeolvasását illeti, az aforizmákból kiemelkedik az utóagnak álcázott mák, hogy maga mellé hívja párnak, ellentétnek a diót, újra-olvasva: az aforizma marad a helyén, az aforizdió viszont játszi szóalkotásként fogadtatik be a Tandori-nyelvbe, s még tovább, a szó állandóan transzformálódik, „Az élet álom, az élet mákony, az élet dióny, (az élet álomizma, áporizma). Az aforizma tesz róla, hogy az élet mégsem legyen kizárólag áporizma.” A transzformálás nyelvet teremt, olyat, amely valós grammatikai elemekből szavakat hoz létre, amely szavak utalásai, eredetükre visszakövetkeztethető lényegük révén lesznek kevésbé jelentéssé, inkább hangulattá, versrítmussá, versmenetté, dallammá. Miközben „Az élet álom” tómondat révén magyár, spanyol, osztrák, német irodalmi távlatok nyílnak meg (Vörösmarty, Grillparzer, Calderon, Novalis), a romantika alapélménye alakul, hogy az új nyelv,

sőt az újn nyelv eltávolítson, kidolgozza annak a létnek határait, amelyek ennek a nyelvnek, az elsajátítandónak, a határai.

Szenvedéstörténet monokozik ki előttünk a kötetet lapozgatva, jóllehet nincs „cselekmény”, a történetek aprónak tetsző élettények, ám a szenvedéstörténet csupán része a nyelvért, a nyelvre találáskért folytatott, soha véget nem érő küzdelemnek. Ennek az életnek a célja: a küzdelem maga, Madách Imrével szólva, szemléletes jelződése Zenon paradigmája, Tandori átírata e kötetben egy Wittgenstein-átíratot követ, mindkettő érzékelteti, mint válik a paradigmából paradoxon. „Akinék ügyse lehet elmondani semmit./ annak ügyse lehet elmondani semmit.” És: „Zenón: Semmit se lehet elérni,/ a Semmitől meg el se lehet indulni. (Egy megfordítás:)

Nem könnyed olvasmány Tandori Dezső kötet. Többszöri, elmélyült olvasást igényel. Ám ezután felragyog a gondolkodó „igazsága”. Pályája folyamán mintha erre a végsőig lecsiszolt, csak a szűk lényegét megcélzó beszédre is törekedett volna. Törekedett a töredékre, amely együtt gondolkodásra törekedett volna. Törekedett a töredékre, amely együtt gondolkodásra ösztönöz. A versrészletek, az abbagyások, az újra-mondások nem állnak össze problémátlan egésszé. „Csupán” létezésünk nyelvi lehetőségeit járják körül, mutatják föl, ami átszillan még a testi szenvedésen is.

Tandori Dezső: Aforizmió Aforizmiák, Budapest 2012, Scolar, 151 old.

FRIED ISTVÁN

OFFENLEGUNG

Az 1982-ben életbe lépett osztrák sajtótörvény értelmében az alábbi nyilatkozatot tesszük közzé:

Offenlegung gemäß § 25 des Mediengesetzes:

Medieninhaber: Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich,
A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.
Unternehmensgegenstand: Interessenvertretung der Österreicher ungarischer Sprach- und Kulturzugehörigkeit.

Vorstand: Dr. Ernő Deák (Präsident),
László Albert (Generalsekretär),
János Kántás (Kassier).

Beteiligung: 100 %.

Grundlegende Richtung: Pluralistisch - demokratische Meinungsbildung der Ungarn, Wahrung einer mit Österreich verbundenen Identität des Volkstums.